

ABONAMENTUL:
 Pe un an . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— "
 Pe 3 luni . . . 7.— "
 Pe o lună . . . 2.40 "
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franc
 Telefon
 pentru oraș și interurbane
 Nr. 740.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi Nr.1/s
 —
INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.
 Mulțumite publice și Lege deschisă costă șirul 20 fl.
 Manuscrisurile nu se întorc.

Aceeaș moarte — aceeaș soarte.

Arad, 26 Februarie.

Cei mai mulți dintre optimiștii cari așteaptă mari prefaceri în relațiunile politice dintre țări, în relațiunile sociale dintre popoare, mai ales în aranjarea relațiunilor de drept între popoarele deosebite cari formează acelaș regat sau împărăție, își razimă convingerea lor pe adevărul imperativ cuprins în aserțiunea din fruntea acestor șire. Ei ne spun: E cu neputință să nu între în sufletul tuturor popoarelor credința și convingerea că moartea și distrugerea pe care le seamănă atât de îmbelșugat războiul de azi, sunt pe o formă de dezastruoasă pentru toate popoarele și țerile, prietene acum sau dușmane. E cu neputință să nu se vadă că înfrângerea dușmanului prin arme, este în sine o pierdere enormă chiar pentru biruitori: floarea poporului biruitor, averea, instituțiile, comorile lui de artă, o bună parte din tot ceea ce au muncit generații în curs de veacuri chiar, se prăbușește aproape în aceeaș măsură ca și tot ceea ce a constituit țara și fala dușmanului răpus. E cu neputință să nu se vadă nebunia omenescă de-a distruge ceea ce a avut mai scump, pentru câștigarea cărei comori au pus cu toții silinți nobile, silinți îndelungate în curs de lungi decenii de muncă necurmată. Dacă în vremi de pace a fost solidaritate între popoare și țări într-o aprecia toate silințele spre bine, spre apărarea și întărirea vieții omenesci, spre îndulcirea traiului fiecărui individ, spre

înaintarea în cultură, nu se poate să nu se vadă în urma războiului de azi că-i un păcat să dai cu tunul în aceasta solidaritate. În vremi de pace era salutată cu entuziasm orice pornire bună, era preamărit orice pas intru desăvârșirea vieții omenesci, în orice țară s'ar fi arătat, orice popor ar fi făcut acest pas, și popoarele se sileau să iee pilde unele dela altele. E cu neputință să nu se vadă că ruperea acestei solidarități de gândire, de simțire și apreciere e pe o formă de dezastruoasă pentru înșiși învingătorii, și mai ales pe o formă de dureroasă și să nu se simtă că vrând să pedepsești pe alții prin războiu, te pedepsești în rândul cel dintâi pe tine însuși. Se va vedea, mai pe scurt, că aceeaș moarte amenință pe toți cei cari prin tun vor să reguleze relațiunile dintre țări și popoare.

Se va vedea mai ales că moartea prin fer și glonț e pe o formă de nefirească, de dureroasă pentru toți oamenii, și că nime nu se poate bucura de moartea altuia.

Ajunși la aceste constatări în cursul războiului și după el, omenimea — mai spun cei optimiști — va avea o singură țință, o singură dorință: să facă imposibile războaiele viitorului, pregătind aceeaș soartă — aceeaș vieță răzimată pe principiile dreptății pentru toți oamenii. Omenimea se va îngriji ca conflictele ce se vor mai ivi cu siguranță între țări și popoare să fie aplanate prin mijloace omenesci, pe calea minții și a inimei, îngrozită de moartea pe care știe c'o aduce războiul, și care nu cruță chiar în caz de biruință. Omenimea va supraveghia necurmat pe toți aceia cari ar vrea s'o mai pună

în fața tunului, și mâna ei de fier va opri în loc la întâiul pas pe toți cei cari ar mai cuteza să-și ajungă scopul prin mijloace cari repugnă adânc și fundamental judecății, simțirii și vieții adevărat omenesci.

Aceeaș moarte, aceeaș distrugere zadarnică, va învăța popoarele cari formează omenimea să se îngrijească de-a asigura aceeaș soarte pentru toți.

Așa dar chiar relațiile dintre țări și popoare le vad într-o lumină trandafirică optimiștii zilelor noastre..

Pe baza principiului: aceeaș moarte — aceeaș soarte ei vad apoi în viitorul apropiat o străformare de-adreptul radicală când se gândesc la relațiile dintre popoarele ce constituie acelaș regat, aceeaș împărăție. În cazul acesta, pe lângă constatările de mai sus, ei mai ajung și la altele, interpretând și sub alt punct de vedere principiul: aceeaș moarte — aceeaș soarte. Ei ne spun: În vremi de pace — în trecut — au putut fi și au chiar fost neînțelegeri, contraste, oprimări, dușmăni între popoarele aceleiași țări. Nu e numai decât necesar să ne gândim la egoismul omenesc sau național ca să aflăm originea acestor neînțelegeri, chiar numai emularea dintre ele a putut da naștere la nemulțumiri. Mai ales când această emulare a fost apreciată greșit și un popor suspicioș pe celălalt cu privire la adevărata lui iubire de țară. În cursul și în urma acestui războiu e însă cu neputință să nu se vadă că emularea, pe orice teren al vieții, între popoarele din o țară a fost spre folosul și întărirea țării, și să nu se admită ca pe viitor să se dea toate posibilitățile acestor emulări. E cu neputință ca, apărându-și țara

Din străini.

...Imbrățișându-mi mama, sora, frații
 Și crucea tatii-acum dărăpănată,
 I-am zis pădurii, Someșului, luncii
 Un bun rămas — cu inima 'mpăcată...

Dar ele toate m'au privit cu jale
 Și imi șoptiră: „Să te 'ntorci cu bine”...
 O lacrimă n'am plâns — ci parc'o Umbră
 Și-o caldă Rază s'au pornit cu mine...

Vezi, vesnic raze am dorit — și uite
 Azi soarele 'n întreaga lui frumsete
 Risipitor imi incunună tâmpla
 Cu razele lui cele mai mărețe...

Și clipele cum trec... ca fulgerate...
 La orice pas o nouă 'nflorare...
 O. Umbră neagră, du-te și mă lasă...
 Spre Asfințit e 'nourat — imi pare...

...De-abia păși în nou-mi culb și iată-mi
 Privirile de-un lac de lacrimi pline —
 Tot mi-a rămas acasă — numai lira
 Și suferința au venit cu mine...

Budapesta, Februarie 1916.

LIVIA REBREANU.

Contribuții la istoria școalelor noastre.

— Dascălul Simion Jinaru. —

De Dr. Ion Mateiu.

IV.

(Sfârșit).

La 1817 Simion Jinaru pleacă la Brașov de sigur cu acea părere de rău în suflet, pe care ti-o dă sentimentul părăsirii unui loc în care ai lăsat o parte frumoasă din munca ta, din ființa ta întreagă. Dar se va fi gândit, că omul, un biet călător în pustiu al acestei vieți pământesci, nu poate rămânea ținut într'un anumit colț după dorința inimei sale, ci trebuie să se supună voinței de sus, care cărmuiește toate după a-dânci și nepătrunse sfaturi eterne. Trecerea sa la Brașov, este privită de altfel și ca o meritată înaintare, cel puțin sub raport material. În 6 Noembrie 1817 Simion Jinaru încheie cu obștea din Schei contractul, în baza căruia se angajează ca dascăl al școlii normale de acolo pe lângă o leafă anuală de 600 fl. Pe lângă această însemnată plată mai avea venite laterale dela parastase, cu icoana la Crăciun și dela Bobotează. În schimbul acestora era obligat, afară de dascălie, să fie și slujba cantoriei în strana a doua precum și săptămâna în rândul al doilea după obiceiul acelei biserici. Leafa se acoperea din taxele dela copii și întrucât n'ar

fi ajuns din pricina numărului mare al copiilor săraci, restul se complecta din vistieria bisericeii. Ca locuință i s'a destinat casa de lângă școală, pentru a cărei încălzire se făcea arunc pe elevi, și banii încasați se predau lui Jinaru spre a-și cumpăra combustibilul de lipsă. Pentru a-și acoperi cheltuielile de strămutare la Brașov, obștea bisericeii i-a anticipat competența de cantor în sumă de 200 fl. socotită în salariul de 600 fl.

Indatoririle școlare nu sunt specificate în contract. Se spunea în general, că pentru constatarea sporului învățării fiecărui „scolastic” să se facă examen la tot sfârșitul cursului, la care să fie de față protopopul cu preotii parohiei locului, curatorii bisericeii, un domn senator și dintre fetele obștii care vor voi, făcându-se aceasta mai înainte și din vreamă cu opt zile în Biserică publicație. Despre încheierea contractului avea să fie înștiințat atât scaunul arhieresc cât și direcția școalelor¹⁹⁾.

Istoria școlii din Scheiu, la care avea să funcționeze Simion Jinaru, este destul de sbuciumată. Dintr'o jalbă a Brașovenilor către generalul Buccow rezultă, că școala ar fi fost înființată la anul 1495. Firește, că ea nu putea avea atribuțiile unei școlii organizate sistematic, ci se mărginea să dea cunoștințe simple din cetit, scriere și cântări bisericești, cum făceau

¹⁹⁾ A. Bârseanu o. c. Anexa XXXII.

prin aceeaș moarte cumplită, să nu aibă posibilitatea aceleiași sorți aici acasă cei cari se vor întoarce și copiii lor.

În această ordine de idei ei sunt în stare să arete în culorile cele mai luminoase viitorul statelor poliglote, soarta popoarelor deosebite de sub cămașă aceluiași imperii.

Trebue să mărturisim că așa văd viitorul cei mai buni dintre oameni. Fiecare om judecă, simțește, face planuri pentru viitor de sine însuș: cât îl ajută judecata și simțirea, cum îi poruncește felul lui de-a pricepe lumea și vieața. Fără ca să ne dăm calificativul de cei mai buni, mărturisim și noi Români din Ardeal și Ungaria convingerile de mai sus, poate nu fiindcă am fi dintre cei mai buni, ci pentru că simțim într'un grad deosebit de înalt dreptatea acestor convingeri.

Dela mărturisirea unor convingeri până la puțința realizării lor este însă o distanță enormă. În urma frământărilor noastre de veacuri poporul nostru e dotat într'o măsură deosebită și cu simțul realității. Veacurile trecute ne-au cumințit, ne-au făcut prevăzători. Noi știm că lumea nu-i plină de oameni buni și pentru aceea nădejdea nu ne-o punem niciodată toată pe o singură carte. Noi știm că pe cuvânt numai pe Dumnezeu poți și trebue să-l crezi, noi am experiat că de multe ori e primejdios să te însuflești prea tare pentru cutare frumoasă lozincă. Tot așa suntem și cu principiul: aceeaș moarte — aceeaș soarte. Adevărul lui îl mărturisim, realizarea lui o dorim, nu ne-ar părea chiar nici imposibilă, dar pentru aceea simțim că nu putem face atârnată existența noastră ca popor de realizarea lui. Știm și simțim, că vieața nu se sfârșește cu vijelia de acum, că noi vom trăi și mai departe, săpându-ne o alvie tot mai adâncă ființii noastre naționale, ori cum se va rezolvi pentru noi principiul: aceeaș moarte — aceeaș soarte.

Bine ar fi să se întâmple acum minunea care a întârziat multe veacuri grele, căci doar nu pentru întâia oară murim aceeaș moarte cu celelalte popoare din țară. De ne va incunjura însă și acum, noi tot nu vom desnădăjdui. Suntem prea pățiți, prea cu-

minți și prea învățoși în inimă în hotărârea de a merge mereu înainte, decât să ne poată înfrânge nerealizarea unei posibilități, dorită de altfel de întreg sufletul nostru.

Ruinele.

Progresele mari pe cari le-a făcut tehnica de război în timpul din urmă se resimt mai ales în devastarea regiunilor în cari decurg luptele grozave. Orașe întregi sunt măturate de pe fața pământului, pe întreaga întindere deasupra căreia a fâlfâit aripa morții, nu vezi altceva decât ruini fumegânde, aniele măturii ale vieții care a pulsă odinioară în aceste părți ale lumii. Pe lângă toată intenția bună a beligeranților, nici monumentele de artă n'au putut fi scutite de focul mistuitor și puterea distrugătoare a explozivelor inamice, așa că față de trecut pierderile enorme pricinuite pe calea aceasta sunt incalculabil de mari.

Revistele de specialitate din Germania aduc adeseori articole chilometrice, în cari se discută până în cele mai mici amănunte felul cum va avea statul să rezidească teritoriile cari au suferit în urma războiului. Toți cei preocupați de această problemă însemnată sunt în fond de părerea, că în locul ruinelor proaspete trebue ridicate edificii moderne, orașele și satele azi amorte de glasul lugubru al tunurilor trebue rezidite în mod practice, în conglăsurire cu rezerțele vieții și artei moderne, după planuri bine chibzuite, ținându-se seamă mai ales de dezvoltarea vieții comerciale și economice. În locul morții care s'a sălășluit între zidurile dărimate trebue adusă vieață nouă, iar ruinele din aspectul cărora glăsuiește înfrângerile suferite, trebue curățite de pe fața pământului german.

Mai mult decât Gemmaina a suferit în privința aceasta Franța, unde ruinele ascund sub dărâmurile lor monumente de artă, capo d'opere create de geniul viacurilor trecute. De ce păreri sunt călăuziți francezii în privința acestor devastări se vede lămurit din articolul apărut în revista „La Revue” eșit din penina lui Anselm Champgeur, *secrétaire general de la société de protection des paysages de France.*

Articolul e următorul:

Ruinele! Iată problema „arzătoare” a prezentului. Zilnic noi pustiiri și devastări. Timpuri dispărute de veacuri sunt evocate din umbra

trecutului, timpuri pe cari le credeam de mult la spatelul nostru.

Mânate de acelaș instinct, căruia sunt supuse atacurile și emigrările animalelor, cu poftă sălbatecă și violență inconștientă inundară odinioară masse de popoare, constatătoare din bărbați, cai și cară, femei și copii continentele. Iși schimbă neconștient locul de întreținere, fără să fi dorit vre-odată reîntoarcerea pe aceleși plături. Hațnele lor n'au fost stropite de praful de țară, căci cuvântul „patrie” pentru acele vremuri era o noțiune vagă. Singurul avut pe care-l aduseseră cu sine erau pietrele neșlefuite ale sălbaticii lor vieți familiare.

Azi, după 20 de secolii, ne paște aceeaș viaziune a regiunilor inundate de valurile barbariei, cu deosebirea însă, că azi trebue să deplângem devastarea opurilor de artă, edificiilor și palatelor, muzeelor și bibliotecelor, cari nu se pot înlocui cu altele, și a căror ruine se înalță provocătoare spre cer ca o mărturie despre crimele săvârșite.

Nu pot fi înlocuite? O problemă serioasă ni se impune deja acum. Societatea „Société de protection des paysages de France” își pune întrebarea astfel: Să reconstruim sau să reedificăm din temelii catedrala din Reims, casa sfatului din Arras și toate celelalte monumente naționale cari au căzut jertfă furiei de distrugere? Sau să lășăm edificiile acestea așa cum sunt, în starea lor de azi, ca ruine.

Ruinele trebue restaurate, trebue reedificate, firește cu cea mai mare conștientositate și respectul cuvenit — spun unii. Ruinele nu se potrivesc decât numai în locurile solitare, sau cel mult în regiunile al căror aspect, le reclamă. Privirea ruinelor, într'un oraș, în mijlocul purtând în înfățișarea lor sinistru stigmalul devastărilor suferite odinioară trezește în trecătorii un sentiment de repulziune și totodată de groază.

Pietrele neregulate, înegrite vor forma un obstacol pentru vieața care pulsează în orașele mari (cum sunt de pildă în Paris ruinile Tuilleries-ilor). Cu un cuvânt pentru mândria germană ele vor fi un semn etern de învingere, vătămând în acelaș timp sentimentele noastre naționale. Deci cicatrizați ranele. Un model e suficient pentru a păstra amintirea vecinică a operilor distruse.

Nu vă atingeți de ruine — spun cei de părerea contrară. Cine se va face vinovat de o lipsă de pietate atât de mare?

Putea-vom oare noi peteci capod'operele evului mediu sau ale renaissance-ului? Nu, așa

de altfel toate școalele bisericesti ale timpului. Succesiv însă, prin oamenii de inimă ce i-a avut, s'a ridicat la o dezvoltare tot mai însemnată, așa încât conducătorii dela sf. Nicolae văzând foloasele cele mari ale învățaturii, s'au hotărât pe la 1760 să ridice altă școală mai responsabilă numărului de elevi, ce creștea din zi în zi. Noua școală avea să fie zidită din piatră, pe locul celei vechi, lângă biserica sf. Nicolae. Lucrările de zidire se și începură, când deodată se văd opriti de către magistratul brașovean sub cuvânt că pe de-o parte n'au cerut voie de clădire pe de alta, că nici vecinii nu s'au învoit ca în imediata lor apropiere să se ridice un astfel de „aedificium magnum et digestum, sive duarum contignationum”. În realitate însă vecinii au dorit numai atât, ca în partea dinspre ei, edificiul să nu fie înzestrat cu ferestri. Inzadar au încercat Scheienii să convingă magistratul despre dreptatea cauzei lor, căci Sașii voiau cu orice pret să împiedice luminarea Românilor, și astfel nu se lăsa sau convingi de nici un argument. Brașovenii se văd siliți să apeleze la ajutorul generalului Buccow, arătând că toată împotrivirea magistratului derivă „ex odio Religionis”. Se vede însă, că nici Buccow nu i-a putut îndupleca pe jupânii senatori la pace, căci Brașovenii s'au îndreptat cu plânsurile lor către împărăteasa Maria Terezia. Aceasta câștigându-și informațiile necesare, prin rezoluțiunea sa din 13 Aprilie 1761 dă voie să se zidească școala cea nouă. După sosirea prealaltei hotărâri, lucrările sistate

s'au reluat și școala a putut fi terminată spre marea mângâiere a celor ce au luptat pentru înălțarea ei. Edificiul se păstrează și astăzi, ca o mărturie a sbuciumărilor din trecut, servind ca local de întrunire pentru comitetul parohial al bisericii sf. Nicolae.

Venind deci Simion Jinariu la Brașov, nu s'a bucurat numai de-o leafă frumoasă, ci și de niște săli de învățământ igienice, cari i-au dat posibilitatea să-și desfășure activitatea pedagogică în cele mai bune condiții. Școala din Schei luase un avânt îmbucurător, mai ales în ultimele decenii ale veacului XVIII-lea. Ea se dezvoltase într'o școală capitală cu 3 învățători, predându-se elevilor cunoștințe variate și dându-se atenție limbilor nemțesti, ungurești și grecești. Înflorirea școlii are să se atribuie stăruințelor neobosite ale directorului D. Eustatievici, care venind cu multă știință de carte, agonisită în vestitele academii din Rusia, înțelegea nemăsuratul folos pentru Români al școalelor de învățatură. După moartea lui, școala a început să tânjească nu numai din lipsa de interes a celor chemați să vegheze asupra ei, dar și prin uneltirile magistratului, căruia dela început i-a fost un spîne în ochi. Elevii cerețau școala neregulată și în număr tot mai redus, probabil fiindcă părinții nu prea erau bucușori să jertfească bani, din cari să se plătească leafa dascălilor. Biserica pe de altă parte se vede a fi fost stăpânită de prea mare spirit de șgârcenie, căci nu plătia pe dascăli din vistieria

sa bogată. Astfel dascălii luau lumea în cap și școala rămânea pustie.

S'a încercat în câteva rânduri să se facă rânduială, dar hotărârile luate au rămas numai pe hârtie, recăzând școala iarăși în vechea stare de mizerie. Moise Fulea într'o scrisoare adresată la 1820 Scheienilor susține, că școala s'a „stârpi” din cauza directorului Radu Tempea, care n'au avut grije cum s'au căzut de școale⁴⁾. Noi credem însă, că această acuză nu este întemeiată, mai ales după ce cunoaștem vrednicia de director a lui R. Tempea din documente contemporane autentice. Din monografia dlui A. Bârseanu vedem ce-i drept, că Fulea s'a silit prin numeroase scrisori adresate Brașovenilor să-i îndemne la susținerea și reorganizarea școlii, atât de vestită odinioară. Stăruințele acestea se vede, că au avut un rezultat îmbucurător, prin angajarea în 1817 a lui Simion Jinariu. Dar acest succes, a fost, durere, numai de scurtă durată. În sânul Brașovenilor s'a incubat germenele dioniei, care a dăinuit multă vreme și în urma căreia a suferit nespuse de mult și școala normală. Ea nu s'a mai putut reculege, ci vegeta spre enorma pagubă a culturii populare. Probabil că aceste stări regretabile, l-au determinat și pe Simion Jinariu, ca abia după o activitate de 2 ani și două luni să părăsească Brașovul și cu el deodată și cariera dascălească.

⁴⁾ A. Bârseanu o. c. Anexa XXXIII.

ceva e cu neputință. În secolul al XX-lea nu se poate renova o catedrală, în care trăiește sufletul secolului al XIII-lea. După primul atentat nu vom comite noi un al doilea ci vom respecta relicviile relicviilor noastre. Aceste ruine vor vorbi inimilor noastre, iar noi nu le vom păstra numai o amintire sfântă ci ele vor însemna totodată pentru noi un etern memento glăsuitor despre invaziunea dușmanului.

Nu avem intenția să combatem una sau alta din părerile expuse, totuși desigur respectarea ordinii publice de zidire va fi în cazul de față hotărâtoare, iar rezonanțe de natură sentimentală nu vor putea veni în considerare.

Cu nedreptul li se aduc iubitorilor de ruine imputarea că prea se adâncesc într'un cult bolnav al trecutului. Nu, acest cult e scuzabil. Contemplațiile morții dau cu timpul naștere la astfel de cugetări care sunt capabile de cele mai înalte și curate sentimente și se ridică deasupra tuturor lucrurilor comune și de toate zilele. Dar în cazul de față lucrul stă altfel. Dacă iubim noi ruinele cu pasiune, o facem aceasta — poate inconștient — numai din motivul fiindcă ele, sub dărâmurile lor, ne făgăduiesc viața adevărată.

În privința pietrelor diforme sunt hotărâtoare vorbele lui Pythagora: „Totul simte”. Toate trăiesc la fel cu noi, numai că noi abia acum ajungem să le înțelegem. Natura le însuflă viața și le învâluie într'o haină care se premeneste mereu dela sine. Uneori câte un arbore care ascunde cu milă goliciunea locurilor stâncoase din jurul lui, care crescând și aducând an de an roduri imbelșugate pare că toată puterea de viață și-o soarbe din vinele pietriș, e o minune a vitalității. Triumfător flutură el stindardul vieții pe care e scrisă deviza: „Ex morte vita”.

Toate acestea se potrivesc și la ruinele țării noastre. Ele sunt documentele nefalsificate scrise de mâna secolilor. Într'insele evenimentele mari ale istoriei noastre naționale sunt adevărate gravate cu litere de aur. E glasul puternic al trecutului care glăsuiește din zidurile dărâmate. Uneori nu se aude decât murmurul cântecelor de jale, dar adeseori înnere de glorie se desprind din tăcerea lor sepulcrală.

Monumentul istoric rămas intact în liniile sale externe și credincios destinației contemplative de ziditorii săi decedați, pe lângă tot exterriorul desfigurat și portalele evenimentelor istorice prin care a trecut, iar generațiile viitoare ale Franței privind ruinele vor înțelege mai bine destinul patriei lor decât din paginile scrise ale istoriei.

Ruinele sunt documente.

Arcan.

Principele Carol despre Vlaicu și Negel

Amintisem într'o informație după *L'Indépendance Roumaine* că A. S. R. principele Carol al României a publicat în „Convorbiri Literare” un înduioșător articol de amintiri despre Aurel Vlaicu și sublocot. Negel.

Dăm aici câteva părți din articolul principelui Carol, intitulat *Două prieteni*:

Pe câmpul ars de soare, se vede așezată una din acele pasări măestre făurite de mâna omului.

Indreptându-se spre ea văd doi tineri, înalți și subțiri, duși de focul aceluiași ideal.

Parcă-l aud vorbind împreună de visurile lor îndepărtate, când vor cuceri văzduhul, ducând cea mai mare descoperire a omenirii peste țări și mări, făcând prin ea să se întinză și mai departe strămoșeasca fală a neamului.

Mă apropiu și mă întind la vorbă cu ei.

Nici o șovăire în glasul făuritorului, nici o licărire de îndoială în vocea prietenului său. Îi cunoșteam bine pe amândoi: unul, inventatorul, e Aurel Vlaicu, celălalt, prietenul său sublocotenentul Negel.

Făcusem cunoștința lui Vlaicu în toamna anului 1909, chiar în ziua în care Bleriot trebuia să sboare la Băneasa.

Omi modest, dar foarte convins de superlăritatea invenției sale, Vlaicu venise cu modele făcute de el.

Aeroplanul lui arăta o imaginație cât se poate de rodnică, era de o ingeniositate fără pereche. Experiența de care se făcea el mai ales, era următoarea: Dădea drumul modelului cu capul în jos, iar aparatul se întorcea în sbor și se așeza ușurel pe roate.

Trecu vreme și faima lui Vlaicu creștea, dar creștea și râvna împrejurul său.

L'am văzut adesea în acea vreme. De câte ori, în zarea pătată par'că de sângele unui uriaș, n'am văzut pasărea măiastră străbătând văzduhul! Părea de departe o albină uriașă și zumzetul motorului întărea și mai mult această iluzie.

Îl văd, par'că ar fi fost ieri, urcându-se în subreda lui mașină cu spaimă, dar cu încăpăținarea ce-l dădea nădejdea biruinței.

Plecă cu teamă, dar îndată ce se simțea plufind pe aripele-i de pânză, par'că toată spaima îl părăsea. Acolo sus, sorbind aerul curat, departe de răutatea lumii, devenea un alt om:

jos pe pământ era un fricos și un încăpăținat; sus în văzduh devenea un viteaz și un geniu.

Pleca după multă șovăire, adesea lua ce numea el „coraj” înainte de a se urca, și atunci nimeni nu putea să-l oprească de a face cele mai nevăzute nebunii. Pleca fără a ști unde se duce, sau ce are să facă, și deci de cele mai multe ori, când pornea într'un sbor mai lung, pierdea drumul, îi era mai teamă, de aparat decât de moarte, și de aceea, n'a voit în ruptul capului să lase un pilot mai învățat să-i încerce pasărea.

L'am văzut într'o zi plângând, fiindcă aeroplanului i se rupsesse o roată.

N'avea încredere decât în prietenul său Negel, dar acestuia timpul neîngăduindu-i să învețe, nu-l putea ajuta. Mai pe urmă, când deveni și el aviator, a fost prea târziu, căci nemiloasa moarte i-a răpit pe amândoi, înainte de a fi putut lucra cot la cot.

Succesele cele mai mari din țară și strălăcitate le avusese Bleriot. Vlaicu se hotărâse să se măsoare cu el și plecă la Viena. Aci a trebuit să simțea el mare mândrie: „La mouche folle”, cum îl porecliseră aviatorii francezi, făcea minuni.

Virajurile lui nebune, atât de cunoscute nouă, înspăimântase lumea de acoto. Isbânda lui fu desăvârșită, în ziua în care reuși să-l bată rivalul. Bucuria lui era de nespus și, cât a mai trăit, a fos veșnic legănat de amintirea acestei biruințe. Când îl auzea de concursul dela Viena, ochii-i sclipeau și expresia lui, de obicei sceptică, se schimba într'un zîmbet de bucurie și de mândrie. Întors în țară, după mai multe sboruri făcute în Ardeal, mai ales acela dela Blaj rămânând vestit, ne arăta în fiecă zi ce știa.

Sburând pe deasupra orașului, ne uimea cu nebuniile sale, nebunii ce erau cu atât mai mari cu cât doza de „coraj” era mai însemnată, căci teama lui de a porni în sbor nu-l părăsise.

Ultima dată când l'am văzut pe Vlaicu a fost în timpul campaniei din 1913. Venise la Corabia ca să sboare peste trupele ce treceau Dunărea.

Sosise dimineața, iar seara, pe când zarea era însângerată de astrul zilei, porni din miște și se înalță peste bătrânul fluviu. Ajuns deasupra podului, începu o serie de nemai poa mulțumi pe flăcăii crai duceau departe menite virajuri, par'că și dădea maximul pentru renumele neamului. Pe urmă se întoarse la cuib și de atunci nu l'am mai văzut. S'a stins pentru veșnicie din ochii mei, dar în mîntea mea și între acele nimicuri din care e făcută

V.

Pe lângă motivele acestea au putut să mai intervină și altele, cari l'au îndemnat pe S. Jinaru, să renunțe la slujba de educator și să primească în 1820 pe aceea de protopop al Făgărașului. La vârsta de 53 ani, orice învățator, care a avut să lupte cu nesfârșite greutăți, simte în sufletul lui oboseala muncii îndeplinite și dorește să se retragă în singurătatea odăiei, unde plutește atmosfera de liniște bătrânească. Simion Jinaru însă nu știa ce-i odihna. Sufletul lui era plămădit din aluatul aspru al muncii care-ți făurește nervi de oțel și-ți dă sfinte îndemnuri pentru lucrurile cele mari omenestii. Dar alegerea lui de protopop, trebuie considerată și ca o îndreptățită înaintare și recunoaștere a lungii și folositoare sale activități școlare. Cu toată povara anilor săi, nu s'a sfîșit să primească distincția atât de onorifică dar și tot atât de grea a protopopiei. Firește că în noua sa sferă de activitate, preocupările sale se îndreptau în mod statornic și precumpănitor, către școală pe care o cunoștea amănunțit sub toate raporturile. Avem motive să credem, că sub conducerea sa școlile din protopiatul Făgărașului au ajuns nu numai într'un stadiu de frumoașă dezvoltare, dar numărul lor se va fi și sporit simțitor, spre bucuria autorității bisericestii și folosul de obște al nației noastre din țara lui Radu vodă. Chiar la începutul păstoririi sale, deci în 1820, îl vedem îndreptându-se către preoții săi cu o circulară, în care ia măsurile de ordin școlar și bisericesc. Arată acolo

că ziua de Vineri trebuie să fie zi de recreație ca și dascălul să poată veni să-și cumpere din Făgăraș ce-i trebuie pe seama casei sale și hârtie pe seama pruncilor, iară Sâmbăta să învețe copiii. „Iară care copil poșteaste și vara a învăța la cântări și la scrisoare rumânească și latinească, ca să poată fi și notarăș sau scriitor la sat, și aritmetica și rinduiala sfintei biserici și alții care poșteste a primi darul preoției — acela va veni în școala Făgărașului la mine, ca să le arăt eu ceale trebuincioase, întru care să se poată întrii aceia învățătura răzîma înaintea Scaonului Episcopiei la Sibiu, și să poată intra și la cursul candidaților de preoție mai cu îndrăznire, — nu să să tragă îndărăpt la use ca proști; precum am văzut cu ochii miei, fiindcă am fost vr'o opt ani diacon arhieresc: și cei învățați au îndrăznire, iar cei neînvățați bine se trag la use cînd intră arhierul în școală, în capela, la slujbă. Va veni diaconul acela care dorește a primi darul preoției, mai întâi să vie să învețe să se tragă la masă înainte, nu la use”¹⁵⁾. Circulara aceasta confirmă destul de limpede îngrijirea părintească a lui Jinaru, de a-și crește o preoție și dascălime conștientă de chemarea ei și de rolul însemnat pe care să-l îndeplinească în mijlocul poporului, lipsit de povețele unei îndrumări sincere și cuminte. Oricât de mare ar fi fost sollicitudinea sa pentru crearea unui curent de înviore și de prefacere a spiritului românesc adormit, silințele

¹⁵⁾ N. Iorga, *Studii și documente*, vol. XII. p. 208.

sale n'au avut totdeauna răsunetul dorit la aceea pe cari îi privea.

Astfel îl vedem, că în același an trimite cu data de 17 Martie o nouă poruncă, în care avertizează pe dascăli să nu umble „pustii”, ci să învețe pruncii după instrucție, să-i învețe cu slove latinești și ungurești „a cetii și a scrie rumânește, și să-i învețe catehismul pe de rost tot, și să-l tâlcuiască ucenicilor, spre a-l putea înțelege, să trimită scrisorile pruncilor despre toată luna, împreună cu extractul carele tebuie fiestecarele dascăl să-l facă cu slove latinești și să-l aducă iscălit de cei ce au fost de față la ecsamen negresit, pre Dumineca Thomei, ca să să poată vedea aici ce spori au făcut fiestecarele prunc în învățătura și în scrisoare”¹⁶⁾. Jinaru fixa deci obligamentele învățătorilor foarte categoric și cât se poate de lămurit, așa încât umilii educatori trebuiau să-și dea seama, că protopopul lor are nu numai o concepție clară asupra rostului adevărat al școlii, dar că el interpretează și foarte sever îndatoririle oficioase ale subalternilor săi. Jinaru nu va fi întârziat să aplice și sancțiunea cuvenită a ordinilor sale, în cazuri de neglijență culpabilă. Numai așa putea introduce ordinea și disciplina muncii, condiții elementare pentru dezvoltarea sănătoasă a oricărei instituții cu atribuții de educație și de cultură sistematică.

Trăind în atmosfera intelectuală a unor ast-

¹⁶⁾ N. Iorga o. c. pag. 209

vieața de toate zilele a lăsat un gol de ne-umplut.

S'a stins visul atât de frumos. Vlaicu nu mai e! Biata jucărie atât de subredă, lucrată cu atâta trudă, zăcea ca o grămadă de bețe și pânza, stropită de însuși sângele clăditorului.

Intinsele aripi cari cu o clipă înainte îl purtau înspre înfăptuirea idealului, său, îl acoperău ca un glugiu. Zdrobit e visul, zdrobit e și visătorul. Ce se întâmplase? Se rupsese o sârmă dela cârma de adâncime. Dacă firul acesta ar fi ținut încă un ceas măcar, visul cel mare al lui Vlaicu ar fi fost înfăptuit.

El ne-ar fi arătat că se pot trece Carpații. În acest timp Negel se pregătea să ducă mai departe visul prietenului. Într-o bună dimineață bătuse recordul de înălțime, iar seara căzuse și el jertfă.

Și-a dat totul pentru un vis, iar visul l'a răpit, tocmai la început.

Astfel s'au stins cei doi prietenii care, în scurtul lor șor spre ideal, au stat neclintii unul lângă altul.

Prin moarta lui Vlaicu și a lui Negel am pierdut doi eroi, cari trebuiau să ducă departe peste hotare falnicul nume de Român.

Au trăit ei clipa de fală, am trăit și noi clipa de nespuse mândrie, privindu-i.

Amintirea lor va rămânea veșnic nestirbită din mintea noastră. Cu sângele lor curat au scris cele mai glorioase pagini ale istoriei aviației române.

Carol, principe al României.

Evenimente importante în perspectivă.

Arad, 26 Februarie.

Din *L'Indépendance Roumaine* traducem aceste rânduri, numai pentru ca să se cunoască atitudinea organului dlui Tache Ionescu în fața evenimentelor zilei:

La Roumanie, organul dlui Tache Ionescu, comentând evenimentele războiului constată că marile preparative generale cari sunt în curs pe toate fronturile, indică foarte evident că în viitor ne putem aștepta la evenimente foarte importante în fazele războiului.

Dacă Germanii și slugarnicii lor, Bulgarii întreprind în peninsula balcanică faimosul atac contra Salonicului, se va naște un nou carnaj asemuiitor celui din bătălia dela Iser. Porțile mării nu favorizează ofensiva germană. Nici Calais, nici Salonicul nu se vor putea răpi cu ușurință din mâinile Anglo-Francezilor.

Isfârșit fi-vor Germano-Austriei cari pornesc inițiativa, ceace pare foarte probabil, sau da-vor aliații semnalul, — negreșit în primăvara aceasta ne putem aștepta la lupte orân-

fel de idei și preocupat statornic de problema înălțării bisericești și școlii sale, singurele adăposturi sigure ale neamului său, protopopul Simion Jinariu a purtat cu vrednicie brăul roșu 21 de ani încheiați. În liniștea zilei dela 7 Nov. 1841, trupul său ușurat de povara celor 74 de ierni aspre, a fost coborât în mormânt în vulețul jalnic al clopotelor brâncovenești și în regetele duiioase ale poporului din Tara Oltului. S'a văzut atunci din înmormântarea arhierescă ce i s'a făcut, că mai presus de desertăciunile lumesti, se ridică strălucitoare munca pozitivă și roadele ei binecuvântate pentru poporul ce-a avut noroc de ea. Ca o mărturie nemincinoasă a acestui adevăr etern, a stat la groapa lui, protopopul Brașovului și însufletitul episcop de mai târziu al Caransebeșului Ioan Popasu încunjurat de 16 preoți în haine cernite. Și cuvântul de mișcătoare apoteoză ce sbura din gura înțeleaptă a lui Popasu, a făcut să se înfiripeze în marea de ochi umezi, icoana de apostol a luptătorului pentru binele de obște: *Simion Jinariu*.

Prin cultul constient al înaintașilor de merit, se creiază siguranța viitorului și iubirea către sufletul colectiv al neamului nostru.

cene pe toate fronturile, lupte cari desigur nu vor determina războiul, în tot cazul însă îi vor da un pas de înaintare. Cari vor fi rezultatele nouilor ciocniri, nimeni nu le poate ști, nici prevedea. E de netăgăduit că vom azista la cele mai crâncene lupte, din cari — chiar și orbii pot să-și dea seama — că ne putem aștepta la toate afară de două lucruri: pace apropiată și învingere germană.

Pacea prematură e imposibilă. Nici unul

dintre popoare nu i se supune. Din toate părțile, cel puțin din țările ailate avem aceleași informațiuni: vor să continue și pot să urmeze războiul până la distrugerea militarismului prusiatic. Dispun de toate mijloacele materiale și de increderea de care niciodată, în nici o epocă istorică n'a dispus nimenea. În condițiile date, nu se poate pierde partia. Este eschis s'o poată pierde; orice are să vie: sunt învingători. Și au să fie învingători.

Bulgarii doresc o apropiere de România.

Ce propunerii au făcut puterile centrale României. — Un articol al lui Hannotaux. — D. Brătianu ar fi asigurat puterile centrale că România rămâne neutrală până la sfârșit. — La Roumanie despre evenimentele ce vor avea loc la primăvară. — Tratatul între puterile centrale și guvernul român. — Comandele României la firma Krupp pentru culine de câmp. — Inrolarea naturalizaților. — O comisiune austro-germană va vizita România. — Consulul general român din Bitolia în București. — Aatașatul militar rus din România rechemat. — Un curier belgian în București. — Austria cumpără vin din România.

Arad, 26 Februarie.

Ziarul *Mir*, inspirat de fostul prim ministru Gheșoff, publică un lung articol pentru o apropiere între România și Bulgaria.

Autorul articolului scrie, între altele:

N'ar fi oare posibil să se înlăture răceala intervenită în 1913 în relațiunile româno-bulgare și s'o înlocuim cu o apropiere a ambelor țări? Noi nu vedem de loc motivele cari le-ar împinge să se depărteze una de alta și să-și facă concurență. Realizarea acestei dorințe depinde mai mult de România decât de Bulgaria. Aceasta din urmă a și luat loc în una din combinațiunile europene, și nu poate da înapoi. Rămâne de văzut care va fi conduita care va fi adoptată de România în'tun viitor apropiat.

Ziarul oficios conservator „Iașul” scrie:

„Afirmăm aci în mod precis și deslidem orice desmințire că în ziua de 15 Maiu 1915 Austria a insistat pe lângă România ca aceasta să-și formuleze pretențiunile sale

în schimb ni se cerea: Trecerea munițiilor în baza convenției dela Haga și neutralitatea binevoitoare.”

Ziarul „Dimineața” anunță din Paris că fostul ministru Gavril Haunotaux ocupându-se într'un articol publicat al lui Figaro, cu vizita lui Briand la Roma, se întreabă că ce hotărâre va lua România, deoarece atitudinea ei și azi e o enigmă. Ententa — scrie Haunotaux — ar trebui să se hoărăscă odată, ce pași are de gând să ia față de România.

Ziarul „Naționalul” scrie:

În cercurile politice se mărturisește că primul ministru d. Brătianu ar fi asigurat pe miniștrii puterilor centrale că România va rămâne neutrală până la sfârșitul războiului.

La Roumanie, organul francez al dlui Tache Ionescu, publică un articol intitulat „La primăvară” în care se dă expresiune speranței că momentul care România l'a scăpat până azi, va veni la primăvară.

La Roumanie se gândește la intrarea în războiu pentru care va sosi momentul potrivit din nou la primăvară, când se va începe marea ofensivă a Ententei.

La primăvară — scrie La Roumanie — va putea satisface datoriei cu care e datoare civilizației. *Bulgaria nu poate fi mai mare decât România.* România nu poate să ajungă în raport subordonat față de Bulgaria. *La primăvară vor avea loc mari evenimente, primăvara va aduce României învierea.*

Ziarul bulgar *Balanska Posta* scrie:

După informațiuni din București, între guvernul român și cabinetele centrale are loc un viu schimb de vederi, cu un caracter decisiv și definitiv.

Se anunță din București: **Ministerul de războiu face cunoscut că toți bărbații în etate de 21 până la 46 ani, cari au primit cetățenia sau au renunțat de a mai avea scutul altui stat, sunt obligați să se prezinte la serviciul militar la termenul fixat pentru contingentul 1918 indiferent că au făcut serviciu militar în țară sau nu. Excepțiune fac numai aceia, cari sunt luați în listele celor obligați la serviciu militar.**

Ziarul rusesc „Deni” anunță: „Cercurile noastre diplomatice sunt informate că la începutul lui Martie, va pleca în România un grup de oameni politici austro-germani și bulgari cu misiune oficială pentru rezolvirea mai multor chestiuni de ordin economic financiar. Această vizită oficială va fi făcută cu mare pompă și i se atribuie o mare importanță. Printre vizitatori vor face parte și mai mulți membri dela Curtea împăratului Wilhelm.”

La atacul Epocel făcute în legătură cu o interpelație a senatorului Orescu, **Viitorul** dă lămuriri privitor la comanda făcută la firma Krupp pentru culine de câmp.

Chiar când se făceau încercări de a provedea armata cu culine de câmp, cari s'au dovedit de bune în campania din 1913, a izbucnit războiul european. Pentru a prevedea cu repeziune armata cu culine de câmp, s'a încheiat în 15 Octomvrie 1914 un contract, care cuprindea și livrarea a 7000 culine. Liferantul a obținut în înțelesul contractului, afară de pret, și un permis pentru a exporta cereale în preț de 2000 lei pentru un vagon, adică cu 200—300 lei mai scump decum erau în acel timp prețurile. Culinele au fost comandate la Krupp în Berndorf (Austria de jos), deoarece intențenta a găsit cele livrate de aceasta firmă de bune. Prețul celor dintâi 1000 culine a fost stabilit de piesă cu 310 lei și 85 bani, iar pentru celelalte 6000, deoarece valoarea nickeului se schimbă mereu prețul avea să se stabilească mai târziu.

În Aprilie Krupp a cerut o urcare a pre-

țului de 400 mii lei. Cererea a fost acceptată și ministerul de finanțe a schimbat această urcare în un permis de a exporta 480 vagoane cereale, și adică atunci când prohibirea exportului va fi ridicată. **Cele 700 culine au sosit în stare neexcepționabilă, contra cărora s'a exportat 1130 vagoane cereale, iar a căror taxă de export s'a plătit în aur.** Culinele aceste de câmp sunt pentru o armată de 300,00 oameni. Intendența armatei a comandat în țară 1000 culine din aluminiu, cari deasemenea sunt bune. Cât de necesară a fost comanda în străinătate, reiese și din împrejurarea că armata română a fost provăzută din țară numai cu 500 culine, în loc de 7500, de câte dispune azi.

D. Pitesteanu, consulul general al României la Monastir — după cum se anunță — a sosit la București.

Südslavische Correspondenz anunță din București că atașatul militar rus din București a fost rechemat deoarece trimitea rapoarte neadevărate despre situația și dispoziția față de Rusia a opiniei publice din România.

Se anunță din București, că d. d'Andrimont, curier diplomatic belgian, a sosit acolo și va sta în capitala română câteva zile.

Banca din Iași a încheiat cu un consorțiu austriac un contract pentru vânzarea a 130 mii decaltri de vin.
Consoțiuul a depus un acout de 200 mil lei.

Vorbirea P. S. Episcopului Ioan I. Papp,

rostită în catedrala din Arad, Duminecă în 7 (20) Februarie 1916, cu ocazul paraștasului tinut pentru odihna sufletului răposatului arhiepiscop și mitropolit Ioan Mețianu.

Iubiți creștini și lui sufletesti!

Prin actul dela 22 I. tr. Nr. 310 aducând la cunoștința iubitului nostru cler și popor eparhial, stirea pe cât de tristă, pe atât de adevărată, că Excelența Sa, Înaltpreasfințitul Ioan Mețianu, nemuritorul arhiepiscop al Transilvaniei și mitropolit al bisericii noastre române ortodoxe din statul ungar, nu mai este între cei vii, am dispus între altele și aceea, ca în toate bisericile din această eparhie să se țină paraștas pentru odihna sufletului acestui ierarh al bisericii noastre naționale și destoinic ocrotitor și apărător al tuturor instituțiilor ei religioase-morale și culturale-economice.

Acestea dispoziții însă nu le-am luat numai cu respect la uzul introdus în asemenea cazuri de mare doliu, ci le-am făcut și sub impresiunea, că fiind martor ocular la apunerea soarelui vieții pământene a acestui mare arhieru și binevestitor al cuvântului lui Dumnezeu, înaintea ochilor sufletului meu s'a deschis acea pagină a sfinteii scripturi, în care apostolul neamurilor, voind să înfrunte firea îndărătnică a poporului evreesc și să-l îndemne la recunoștința și mulțumita datorită povătuitorilor și binefăcătorilor săi, le grăia astfel: „Aduceți-vă aminte de mai marii voștri, cari v'au învățat cuvântul lui Dumnezeu și privind la sfârșitul vieții lor, să le urmați credința" (Evrei 13. v. 1).

Această poruncă potrivită și pentru lumea de acum, deci potrivită și pentru o parte însemnată a fiilor bisericii și a neamului nostru sună la urechile mele, și acest graiu vibrează înaintea ochilor inimii mele și acum, când cu ajutorul lui Dumnezeu ne-am învrednicit a ne aduce și noi aminte și a depune și în această formă obolul și a da tributul profundeii noastre venerațiuni memoriei acestui mare păstor și arhipăstor al bisericii noastre, care conștii de chemarea și datorința sa, n'a încetat a binevesti cu putere multă: lumina, adevărul și dreptatea și n'a pregetat a învăța: credința, dragostea și nădejdea creștinească astfel: că pe terenul vestirii cuvântului lui Dumnezeu, fericitul întru pomenire arhiepiscop și mitropolit Ioan, a umblat pe calea marelui ierarh Ioan Gură de aur, pe care sf. noastră maică biserică

il preamărește astfel: „Din gura Ta ca o lumină de foc strălucind darul, lumea o-ai luminat... înălțimea gândului smerit nouă ne-ai arătat". „Din ceriu ai luat darul cel dumnezeesc și prin buzele Tale pe toți înveți a se închina unui Dumnezeu în Treime". (Troparul și condacul sfântului).

Când astfel am dat urmare poruncii de mai sus și ne-am adus și noi aminte de acest cârmăciu destoinic al naiei bisericii noastre, ar urma în mod firesc, să aruncăm o privire asupra vieții și activității și apoi privind și la sfârșitul vieții lui, să-i urmăm credința.

Dupăce însă acestea sunt cunoscute din alte isvoară și chiar și din panegiricul dela înmormântare, țin să mai accentuez numai atâta, că răposatul, înzestrat dela prevedință cu un spirit de inițiativă, iubitor de ordine și curățenie, energie și punctual în toate afacerile sale, a știut chivernisi talanții primiți dela ziditorul și ocărmitorul său cu un așa câștig, care puțini muritori l-au putut realiza.

Fericitul întru pomenire arhiepiscop și mitropolit Ioan ajungând paroh în comuna Râșnov (Rosnyó), comună amestecată cu Sași, și văzând puterea de viață la care s'a vântat acel popor prin școlile sale bine organizate și bine conduse; văzând bunăstarea la care a ajuns acel popor prin muncă și curățenie, bună rânduială și prin punctualitate în toate afacerile sale, încă la începutul funcțiunii sale de preot-protopop și-a luat de program al vieții și activității sale: ridicarea la gradul posibil de cultură și bunăstare a clerului și a poporului pe care l-a păstorit.

Și pururea constant în propusul său a și urmat acestui program în toate pozițiile ce le-a ocupat în cursul vieții sale publice astfel: că meritele câștigate prin stăruințele depuse întru ridicarea școlilor și a bisericilor — ca mijloace sigure la promovarea culturai intelectuale, religioase — morale și a bunei stări materiale a clerului și a poporului păstorit, vor rămânea pentru toate timpurile, tot atâtea dovezi grăitoare despre viața și activitatea lui rodnică în fapte creștinești, în fapte mari și de trăinicie, cari ca atari li vor păstra cu pietate amintirea atât în inimile clerului și a poporului din mitropolia noastră, cât și în inimile neamului nostru românesc, care nu va putea uita, că răposatul a fost ca și „Pomul răsădit lângă isvoarele apelor, care rodul său l-a dat la vremea sa și a cărui frunze nu vor cădea, că toate câte a făcut a sporit". (Ps. 1. v. 2.)

Cât de mult i-a plăcut ordinea și curățenia și cât de mult a ținut la sfințenia zidurilor bisericii, puteți mărturisii voi parohienii mai în vârstă ai acestei comunități bisericesti, pentru că voi știți bine, că între lucrurile de căpetenie, cu cari repositul Ioan Mețianu și-a început activitatea sa de aici, a fost și îngrădirea acestei sfinte biserici, aflată desgrădită de toate laturile.

Și se știe și are să se știe și aceea, că atunci când fericitul întru pomenire s'a ocupat cu ideea, ca institutul pedagogic-teologic să-l strămute pe alt loc, și când pentru câștigarea locului a intervenit la fericita baroneasă *Ifigenia Sina*, n'a făcut aceasta pentru că încăperile edificiului ridicat în 1875 în nemijlocită apropiere a acestei sfinte biserici n'ar fi fost corespunzătoare contingentului de frecvență, ci între alte motive de ordine superioară a avut în vedere îngrijirea de sănătatea elevilor, de prevederea lor cu posibila hrană bună și suficientă, de dedarea la ordine, punctualitate și curățenie, de înjennarea lor la închegarea legăturilor prietenești și frățești ca și unii, cari chemați vor fi să steie la timpul său în serviciul unui și aceluși scop: al bisericii și al școlii noastre, și nu mai puțin s'a avut în vedere și dispensarea părinților de anumite griji, de cari erau cuprinși în tir pul. când dicea noastră nu avea internat pentru elevii aceluși institut îmbinat.

Cât de necesară și de părintească a fost această îngrijire, o înțeleg părinții numai acum, când seninarul și alunmeele sunt prefăcute

în spitale militare și când fiii lor sunt avizați să locuiască iarăș pe la case private și să se întrețină cu spese îndoite, față cu taxele ce le plăteau sclvenții alumnști și seminarști.

Deși astfel neuitatul nostru episcop și mitropolit Ioan Mețianu a purtat o deosebită grijă de buna creștere a candidaților de preoți și învățători, întocmai ca și de cultura și bunăstarea clerului și a poporului său; deși în cursul păstoririi și arhipăstoririi sale pururea a urmat sfatului apostolului neamurilor din cartea către Timotei (c. 4. v. 12), deși adică „s'a făcut pilda bună credincioșilor cu cuvântul, cu fapta, cu dragostea, cu duhul, cu credința și cu curățenia vieții, totuși nu a fost cruțat de anumite impuțări, precum n'a fost ferit de critică nici nemuritorul marele Andreiu și nici marii ierarhi Ioan Popasu, Miron Romanul și Nicolae Popoa.

Dar deși aceasta critică a fost de multeori cât se poate de aspră, ea totuși n'a împiedecat pe răposatul în mersul cugetării și acțiunii sale, din contră a continuat pe calea apucată în convingerea firmă, că precum soarele și gerul curăță atmosfera de miasele nesănătoase, astfel și roadele muncii sale, purcese din inimă curată și cu cea mai bună intenție în scopul binelui obștesc, vor amuți graiurile criticilor nesocotiți.

Răposatul a avut și convingerea, că critica porcede mai mult din necunoștința adevăratei stări a lucrurilor decât din anumite intențiuni condamnabile, și mai presus de toate a avut convingerea, că acei critici, devenind la deplina cunoștință a împrejurărilor, între cari a trăit și a muncit, își vor schimba însși părerea, dar și dacă nu o ar schimba din îndemnul propriu, ea de sine se va reduce la adevărata ei valoare deci la gradul la care se reduce umbra oricărui obiect, când soarele zilei de vară ajunge la zenit.

Când acum ne cugetăm la faptul, că răposatul a fost dintre acei rari pământeni, pe cari Domnul i-a binecuvântat cu ani și zile, cari pe strec zilele și anii stabiliți de psalmistul ca hotar extrem al vieții omenesti, când adică ne dăm seamă, că pe când psalmistul zice: „Anii noștri ca un paingen sau socotit, zilele anilor noștri întru 70 de ani, și de vor fi cu puteri 80 de ani, iar ce este mai mult decât aceasta, ostăneală și durere". (Ps. 89. 10, 11), pe atunci bunul Dumnezeu, stăpânul vieții și al morții a dat nemuritorului nostru ierarh nu numai ani și zile mai multe decât atâtea, dar i-a susținut și facultățile corporale și spirituale astfel: că deși în timpul din urmă i-a fost risipită vocea, dar memoria și conștiința nu l-au părăsit, care fapt nu-l putem socoti decât de un deosebit dar al prevedinței divine, ca răsplată pentru viața lui cumpătată și pentru munca lui intensivă spre binele obștesc.

De aceea, când ne dăm seama, că numai în ajunul și în ziua morții s'a dispensat dela masa comună cu fiii și cu cei mai de aproape ai săi, când ne cugetăm că chiar și în ziua morții a dorit să se ridice din pat, și ridicat a sezut pe un fotel; și când în fine ne mai dăm seama, că cel ce a făcut soarele spre stăpânirea zilei, luna și stelele spre stăpânirea nopții, acela a pus și hotar vieții tuturor și astfel zilelor răposatului, vom înțelege, că acesta, dupăce și-a regulat toate afacerile și s'a pregătit de plecare pe calea vieții de veci, a putut zice, precum a și zis sufletului său cu toată liniștea: „Întoarce sufletele al meu întru odihna ta, că Domnul bine-a făcut tie". (Ps. 114. v. 7).

Iată dară sfârșitul vieții pământene a acestui patriarh al bisericii noastre.

Și acum cunoscând munca și osteneala, viața și activitatea precum și sfârșitul creștinesc al acestui îndreptător al credinței și chip al blândetelor, să-i urmăm credința prin asemenea fapte creștinești; memoria lui binecuvântată să o păstrăm cu pietate în inimile și cugetele noastre, să-l pomenim în rugăciunile noastre și să-l zicem: Vecinică pomenire, vrednică de amintire, în veci pomenirea lui. Amin.

Culegătorii de medalii...

Eroii regimentului 33 arădan.

Arad, 26 Februarie.

Avem sub ochii noștri o statistică a decorațiilor, cu diferite medalii, din toate regimentele de infanterie din patrie. Statistica este publicată de revista săptămânală Kü-lügy-hadügy în numărul din urmă. Voinicii cărui regiment credeți că au obținut cele mai multe medalii de aur și argint mari? Ei sunt tocmai voinicii regimentului nostru aradan 33 constituit în covârșitoare majoritate de Români.

Cu diferite prilejuri am stăruit asupra strălucitelor fapte de arme săvârșite de eroii regimentului aradan, cari luptă pe diferite puncte ale frontului rusesc, la granița italiană și în Balcani, — pe serpentinele prăpăstiosului Lovcen luptaseră cu succes nu de mult. Iată acum și aclatanta dovadă oficială a vitejiei ei, ei au cules cele mai numeroase medalii de aur și mari de argint, prin conferirea acestor medalii comandamentul suprem al armatei recunoaște serviciile de preț realizate de acești eroi.

Ne exprimaserăm nădejdea și până aci că conducerea militară a monarhiei își va spune cuvântul atunci când va fi nevoie

Conducerea militară va ști să intervină pentru cei ce au știut să-și verse din abundentă sângele pentru împlinirea scopurilor militare fixate de ea. Nădejdea aceasta ni se întărește, cu această ocaziune, când rigidele date ale unei statistici constată că regimentul aradan 33, a primit 30 medalii de aur și 216 de argint mari.

Alt regiment din Ungaria care a primit îndată după regimentul aradan cele mai numeroase medalii de aur este regimentul din Cinci-Biserici, constituit în majoritate iarăș din naționalități (26 med.), iar în locul al treilea regimentul nostru din Sibiu 31, care a obținut 19 medalii de aur.

Din punct de vedere al armatei evident că mulțimea decorațiilor oferă criteriul sigur de judecată asupra destoiniciei, calității militare a voinicilor. Indesebi când este vorba de armate naționale.

Și dacă totuș reușesc regimente de naționalități să stoarcă cele mai numeroase medalii, în chip logic faci concluzia că prestațiunile militare au trebuit să fie deosebit de valoroase, și să fi fost plătite cu abundentă vărsare de sânge.

Indiferent de cine poartă pe piept decorațiile conferite regimentului aradan, ele grăiesc în chipul cel mai eclatant despre esecul material de oameni ce-l dă grosul soldaților noștri din acest regiment, de sângele românesc împrăștiat din abundentă pe îndepărtatele fronturi de luptă.

Când deci vorbim despre culegătorii de medalii în chip firesc atențiunea noastră se concentrează și mai mult asupra măsurii cu care ni se va măsura de cei dela putere, asupra răsplătirii acestei glorie militare ce-o dau monarhiei soldații noștri,

Pentru orfelinatul românesc din Sibiu.

Arad, 26 Februarie.

La „Românul” au mai contribuit pentru orfelinatul din Sibiu următorii:

1. *Colecta stegarului Vasile Moșil dela soldații spitalului de câmp 5/12:*

Fähnrich Vasile Moșil Nășăud 20 cor. Sergentii: Thomas Hann, Turnișor 5 cor., Benedek Béla Bánffyhyunyad 5 cor. Plutonierii: Dumitru Enache Brașov 15 cor. Aurel Mesarosi Érhatvan 10 cor., Weisz József Csucea 2 cor. Caporalii: George Tomoroga Borgo-Murășeni 3 cor., Ion Gruiău Hapria 2 cor., Marosán Jenő Körtékapu 2 cor., Krausz Mihály Buza 1 cor., Johann Scholler Petele 2 cor., Iosif Ciuzboian Vulcan 6 cor., Sebestyén János Kendilona 2 cor., Georg Köber Turnișor 2 cor., Dominic Furhman Pfafistätten 2 cor. Fruntașii: Aron Pop Bretea-română 2 cor., Grigorie Costinea Ardau 2 cor., Vasile Oniga Ilva-mică 2 cor., Popovits Gyula Brașov 2 cor., Hirsch Aron Nagytremi 1 cor., Jozsa Sándor Hodgya 2 cor., Varga Venczel Simonfalva 1 cor., Kravaszi Z. Alibunar 10 cor., San, soldații: Macedon Huciu Poiană 2 cor., Zsigó István A-Szerdahely 1 cor., George Ranta Nadastia le sus 4 cor., Vasile Hupoi Ardis 2 cor., Lica Coroi Giriș 4 cor., Flöre Biaga Gimelesi 2 cor., Sztankovics Sava Vârset 5 cor., Mihail Gottschling Omlas 2 cor., Szigeti Sándor Czegötelke 4 cor., Bihary Zs. Bagomer 40 fil., Reck Albert Cluj 40 fil., Ion Tamas Recitova 2 cor., Leopold Schuster Runatez 2 cor., Ion Șandor Hodac 7 cor., Franz Kahling Litschel 2 cor., Bálint Tamás Málom 2 cor., Ernst Bösel Weiskirchen 2 cor., Borovka András, Jablonka 2 cor., Adolf Dreschler Oskau 1 cor., Josef Winkler Barzdorf 2 cor., Ioan Șandor Gilău 2 cor., Niculae Aldea Bojunic 2 cor., Traian Bidian Sirtioana 2 cor., Ion Mărcuș Habic 1 cor., Klein Mathias Șura-mare cor., Ion Crișan Tigani 2 cor., Blaga Lazar Răteag 2 cor., Orban Domokos Sz.-Hodos 2 cor., Moldovan Vian M.-Rognut 1 cor., Banovcsin Péter Gerebes 1 cor., Brun András Ihrise 2 cor., Teodor Vintilă Sancel 2 cor., Gavrilă Părcas 2 cor.,

Tren-soldații: Petru Rus Hidiș 2 cor., Ion Coste Gurasada 2 cor., Ignat Barb Cib 1 cor., Szöcs András H.-Lövyöte 1 cor., Sirovicza István Totkomlos 1 cor., George Stan Mocsa 1 cor., Orbán Gáspár Törpény 40 fil., Ion Lazar Sánmárgita 1 cor., Mihai Beres Ercávaci 2 cor., George Fogași Tășnad-Santo 2 cor., Vasile Oșan Tășnad-Santo 2 cor., Thomas Frühm Iaad 1 cor., Iosif Weber Wien 2 cor., George Dumitrean Rebrisoara 2 cor., Ioani Ordean Lanerăm 2 cor., George Tăilă Arad 1 cor., Ion Bodia Draga-Vilma 2 cor., Costar Moldovan S.-Măgeruș 2 cor., Todor Coltor T. Gyertyámos 1 cor., Iosif Petcu Cârnești 1 cor., Foris Márton Zajzon 20 fil., Bartha János -Sz.-György 1 cor., Georg Wasko Fényes-Litke 1 cor., Szabó Sámuel Rattó 60 fil., Péntek Márton Körösfő 1 cor., Bänel Peter Wien 1 cor., Ioan Velle 2 cor., Matei Frățilă 2 cor., Acs István Niregyháza 1 cor. **Suma: 211 cor.**

2. *Colecta domnului I. Nandis din Gmünd:*

Zeno de Rusyn (Colomea) 5 cor., inginer A. Kramrich (Londra) 5 cor., N. Meisels 2 cor., A. Šlaihner 2 cor., Rapaport-Lupan 4 cor., dșoara Berta Schlifka 2 cor., dșoara Erna Lempert 2 cor., Dr. Starkl 2 cor., cadet I. Nandis 10 c. **Suma: 34 cor.**

3. *Colecta doamnei Paula Superceanu, soție de învățător în Marcoveț:*

Paula Supercean 5 cor., Viorel Popa 1 cor., Emilia Moise 2 cor., Iulian Moise 6 cor., Mihail Moise 1 cor., Maria Crăciun 2 cor., Ștefan Crăciun 2 cor., Măria Stoian 1 cor., Lucreția

Stoian 1 cor., Ion Stoian 1 cor., Ana Stoian 2 cor., Alexandra Adam 1 cor., Iosif Nicolaevici 2 cor., Vasile Ianăș 2 cor., Măria Adam 1 cor., 2 cor., Vasile Ianăș 2 cor., Măria Adac 1 cor., Eva Ianăș 1 cor., Adam Gaita 2 cor., Maria Blagoe 1 cor., Iosif Ogrin 1 cor., Persa Ion 2 cor., Irina Miclău 4 cor., Persa Lazar 2 cor., Iosif Blagoe 1 cor., Blagoe Adam 1 cor., Ioanovici Milan 1 cor., Catinca Ogrin 1 cor., Reuniunea de cetire și muzică 30 cor., Ioachim Giuca 2 cor. — **Suma totală 86 cor.**

4. *Colecta domnului Petru Ciocan din Poiana-sărată „dela lucrătorii români, cari cară cu spinarea saci cu cereale dela vama românească, cari trăiesc în creerți munților”:*

Petru Ciocan 15 cor., Ștefan Ardeleanu 5 cor., Ioan Dumitru Ciurea 1 cor., Niculai Fulga 1 cor., Ioan Verdesi 1.40 cor., Ioan Furcian 2.20 cor., Andrei Borber 2 cor., George Bălcan 1 cor., Ioan Cîmpurear 1.20 cor., Constantin Petru 1.40 cor., Constantin Rusu 1 cor., Vasile Bitir 2 cor., Ioan Drăgan 1 cor., Andrei Porcel 1 cor., George Samson 1.20 cor., Niculai Drăgan 2 cor., George Stănică 1 cor., Constantin Bălăjoi 1 cor., Orbán Ignác 1 cor., Toader Radu 1.20 cor., Niculai Grosu 1 cor., Niculai Ionel 1 cor., George Apostol 3 cor., Săresan Imbre 1 cor., George Grosu 1 cor., George Gligore Oltean 1 cor., George Chitiu 2 cor., Niculai Manea 2 cor., George Muntean jun. 1 cor., Ioan Manole 2.40 cor., Ioan Muntean jun. 2.20 cor., Dumitru Bunghez 2 cor., Dumitru Furcian 1.20 cor., Radu Anghel 1 cor., Pavel Bălar 1 cor., Niculai Drăgoi 2 cor., Vasile Coltofeanu 1.20 cor., Ioan Boholtian 1 cor., Ioan Măgurean 1 cor., Niculai Zmădu 1 cor., Niculai Ilie 1 cor., I. Chiriac 1 cor., Micloși J. 1 cor., Ioan Stelaru 1 cor., Ioan Birlă 1 cor., Niculai Cioban 1 cor., Niculai Radu 1 cor., George Irimia 1 cor., Vasile Drăgoi 1 cor., Alexe Haicu 1 cor., Petru Ciurea 1 cor., Vasile Vrăncianu 1 cor., Niculai Ionel tânăr 1 cor., Petru Lupu tânăr 1 cor., Radu Rusandu 1 cor., Bortog L. 40 fil., George Băcescu 1 cor., Petru Moșii 1 cor., George Lazar Cotigă tânăr 1 cor., Niculai Feraru 1 cor., Ioan Teacă 1 cor., Constantin Hârjan 1 cor., Gál Lajos 10 fil.

- Acești „lucrători români care cară cu spinarea saci” ca să poată trăi în creerți munților, să fie de exemplu domniilor noștri, cari se coudesc și acum de a oferi dania lor pentru orfelinat. Să trăiți, bravi lucrători români!

5. *Colecta cadetului Onoriu Giurgiu dela soldații români din plutonul IV, compania 14 a regimentului de infanterie No. 51:*

Kadett Onoriu Giurgiu 20 cor., caporalii: Ioan Stan 10 cor., Iacob Bota 4 cor., Ioan Tubbure 4 cor., Fruntașul Teodor Pop 4 cor. Infanteriștii: Vasiliu Moldovan 10 cor., Ioan Pălii 10 cor., Alexandru Pop 10 cor., Ioan Lung 4 cor., Alexandru Gira 4 cor., Ioan Crișan 4 cor., Nicolae Culceriu 4 cor., Petru Flueraș 4 cor., Alexandru Morariu 4 cor., Ioan Tinca 4 cor., Vasiliu Oltean 4 cor., George Brie 2 cor., Vasiliu Fiscutean 2 cor., Ioan Leu 2 cor., Teodor Păpuc 1 cor., Ioan Murășan 1 cor., Isae Conca 2 cor., George Conca 2 cor., Ioan Szabó 2 cor., Gavrilă Banea 2 cor., Gligor Chiorean 2 cor., Petru Noruțiu 1 cor. — **Laolaltă 123 cor.**

6. *Colecta stegarului Octavian Secărea dela regimentul de infanterie 64 compania 13:*

Stegarul George Petca 30 cor., cadetul Octavian Secărea 30 cor., sergentul major Mihai Ianc 20 cor., sergentul major Adam Lup 10 cor., plutonier George Tomodan 20 cor., plutonier Ioan Opreat 20 cor., plutonier Roman Pogan 20 cor. — **Suma: 150 cor.**

Reasumare:

Colecta No. 1	cor.	211.—
Colecta No. 2	„	34.—
Colecta No. 3	„	86.—
Colecta No. 4	„	95.—
Colecta No. 5	„	123.—
Colecta No. 6	„	150.—
Suma	cor.	699.—
Transport din Nr. 33	cor.	13.135.97
In total	cor.	13.834.97

Scrisoare din Viena.

— Februarie.

Cetitorii Românilor vor avea de aci înainte cam la două săptămâni câte o scrisoare de la noi, în care vor afla schițată viața capitalei în zilele aceste de grea încercare și mari prefaceri. Ca un popor tânăr care are atât de multe lipsuri de împlinit cât se poate mai grabnic, trebuie să fim cu ochii în patru pretutindeni. Trebuie să urmărim cu interes tot cece se pune la cale în jurul nostru și să căutăm să profităm din toate experiențele popoarelor, cari favorizate de soarte au timpul, mijloacele și alte circumstanțe cari le asigură eo ipso dezvoltarea.

Noi n'avem nici timp, nici forțe, nici bani, de pierdut și de aceea trebuie bine să chibzuim tot pasul ce-l facem, folosind învățăturile detrase din pățania vecinului.

Viena a fost totdeauna un centru cultural al monarhiei, dela începutul răsboiului ia crescut tot mai mult importanța, astfel că involuntar îți pui întrebarea, ce au făcut oamenii din Budapesta atâta vreme, dacă nu s'au putut emancipa cultural cu toate că aveau toate mijloacele? Opera populară care era să fie focar al culturii naționale va deveni în scurt scenă germană, a unei trupe din Frankfurt. În școlile medii se aranjează serbări cu invitați ungurești și nemțești, tipărite și se joacă piese teatrale nemțești, iar publicul mare unde-l întâlnești tot nemțeste.

Viena în schimb caută cu angajarea tuturor forțelor nu numai să se întărească cultural, ci să se impună chiar Germaniei. O face aceasta mai cu seamă pe terenul artistic literar. O serie de evenimente culturale s'au desfășurat mai nou, tot în Viena astfel că tuturor revistelor li se impune necontenit a se ocupa de viața artistică Vienză.

„Alpensymphonie” a lui Strauss a provocat adevărată revoluție între muzicieri. Nici azi nu s'a încheiat discuția înverșunată pro et contra plasată în caiete întregi ale revistelor „Merker” și „Schaubühne”. Strauss încearcă în simfonia aceasta să descrie Alpii în muzică. Întreagă splendoarea peisajului muntos, cu văi înflorite, cu pescari puștii, cu vifor și apusuri de soare liniștite este prinsă în tonuri. Și este interesant că pe când Strauss se apropie atât de mult, este să zică așa îmbătat de natură, vin tinerii pictori de mare speranță dintre cari avem aici pe Kokoschka și zic că pictura și sculptura nu trebuie numai decât să copieze natura. Arta zic dânsii că ar fi ceva cu totul abstract. Poate pleca și dela natură, dar nu trebuie numai decât să se inspire de natură. În consecință desenează și pictează tablouri pe cari le numesc: „compoziția Nr. 36” etc. Tablourile astea-s un adevărat haos de linii: un virvar teribil. Pictorul îmi explică și zice: „Tabloul nu suportă nici o linie, nici un punct mai mult, căci imediat este distrusă armonia”. Dumnezeu să mă ierte dar eu n'am putut descoperi niciări armonia de care îmi vorbea artistul.

Zilele trecute am citit un foileton într-o foaie românească dela noi. Zicea scriitorul foiletonului care era în trecere prin Viena că la noi aici ar fi la modă haina și pălăria de doliu.

Am citit foiletonul și mi-am zis: „Doamne ce-ti este omul. Zilnic ies pe corosul nostru către seară și n'am putut eu observa lucrul ăsta. Repede m'am îmbrăcat și mi-am propus „să fac o călătorie de studiu”. Am pornit din Theresianum Gasse și am croit-o peste Ring și Kaertner și înapoi, tot numărând pălăriile pentru compunerea unei statistice. Iată ce am întâlnit: Pălării de doliu două, pălării roșii s'au roșu dominant 86, pălării vinete și întunecate 92, pălării verde dominante și alte pălării fanteziste pe cari nu știu unde să le însir peste o sută — și era către seară când după înțelepciunea Românilor „toată vaca-i noagră”.

Cor.

Răsboiul european.

Comunicate oficiale.

Budapesta, 25 Februarie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus: În unele puncte lupte artileristice.

Pe frontul italian: Nici un eveniment de importanță.

Pe frontul sud-estic: Trupele noastre din Albania au respins Italienii bătuți la ost și sud-ost dela Durazzo și i-au isgonit până la fâșia de pământ situată la vest dela lacurile din aceste ținuturi. Portul din Durazzo este bombardat de tunurile noastre. Reușim să tulburăm imbarcarea trupelor și munițiilor. Apariția unor vase italiene n'au nici o influință asupra evenimentelor. În aceste lupte am făcut pradă de războiu 11 ofițeri italieni, peste 200 soldați, 5 tunuri și o mitralieră.

Berlin, 25 Februarie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: Învingerile obținute la țăr-mul drept al râului Maas le-am sporit și în cursul zilei de ieri. Am ocupat următoarele cantonamente și localități întărite de lângă Maas: Champneuville, Cateletes, Mamont, Beammont, Chambrette și Ornes. Afară de acestea, am ocupat cu asalt toate pozițiile dușmane până la coasta de munte Louvenont. Pierderile sângeroase a dușmanului au fost din nou foarte mari. Numărul prizonierilor sporind cu 7 mii, întrece cel de 10.000. Despre pradă de războiu în muniții, nu avem încă amănunte.

Pe frontul oriental și din Balcan: Nici un eveniment de importanță.

50,000 Sârbi spre Salonic.

Roma. — „Figaro” anunță că înainte de sfârșitul lui Februarie st. n., 50 mii Sârbi înarmați, echipați și complect restabiliți de oboseala războiului vor părăsi Corfu îndreptându-se spre Salonic.

Consiliul superior de războiu al aliaților.

Paris. — La consiliul superior al aliaților convocat la Paris vor lua parte:

Asquith, Sir Grey, lord Derby, Lloyd Mack George, Kenna, lord Kitchener din partea Angliei; Bark, ministrul de finanțe, generalul Polivanov, ministrul de război, Șebeco, secretarul general al ministerului de externe și generalul Gilensky, din partea Rusiei; Salandra, Zupeli, Danco și Barzilai din partea Italiei; Passici din partea Serbiei; Broqueville și Vandervelde din partea Belgiei și Miniscovici din partea Muntenegrului. Consiliul se va ține sub președinția lui Poincaré, președintele Republicii franceze.

Generalul Rusky la țar.

Stockholm. — Generalul Rusky, deplin însăntoșit, s'a reîntors la Petrograd, venind din Caucaz. De aici generalul Rusky a plecat la cartierul general, unde a fost primit de țar. El va relua în curând comanda armatei de nord-est și va începe o ofensivă viguroasă contra armatei generalului Hindenburg. Odată cu aceasta, se va începe o ofensivă generală pe întreg frontul.

Armata sârbă va lupta în Albania.

Geneva. — Din cercurile oficioase sârbești se anunță că armata sârbă reorganizată în insula Corfu, va fi adusă la Valona, pentru a continua lupta cu austro-germano-bulgarii în Albania. Detașamentele italiene vor fi debarcate la Valona sunt 80,000 și împreună cu armata sârbă, armata de apărare a Valonei va avea un efectiv de 200,000 combatanți.

Japonia este prea îndepărtată.

Cristiania. — Ambasadorul japonez la Paris, sosit de curând la postul său a spus următoarele:

Din cauza îndepărtării, Japonia nu poate transporta soldați pe câmpurile de războaie

europene. Aliații trebuie să se mulțumească cu transportul de arme și muniții de războiu. După războiu Kiaociaul va fi redat Chinei.

Zürich. — Lui *Schweizerische Telegraphen Information* i se anunță din Marseille. În trecerea pe aici *Kushiro Matsu* noul ambasador japonez la Paris a declarat unui ziarist, că Japonia continuă transportul de arme și muniții pentru Rusia. Aproape în întregime, fabricile Japoniei sunt cuprinse cu acele fabricații. La întrebarea dacă Japonia va face transporturi de trupe în Europa, ambasadorul a ocolit să dea răspuns hotărât și-a spus că opinia japoneză urmărește cu atențiune desfășurarea evenimentelor de războiu, al cărui rezultat final nu se poate trage la îndoiială.

Essad pașa în Italia.

Brindisi. — Pe bordul unui torpilor italian, Essad-pașa a sosit aici.

Moștenitorul de tron sârb la Atena.

București. — *Journal des Balcan* anunță din Atena: *Alexandru* moștenitorul de tron sârb a exprimat guvernului grec profundele sale mulțumiri pentru bunăvoința manifestată de Grecia față de Sârbi, și a pus în vedere că în drumul său la Paris se va abate la Atena unde va petrece timp mai îndelungat.

Luptele dela Verdun.

Comunicatul oficial francez datat la 24 Februarie despre luptele dela Verdun spune următoarele: În Artois spre ost dela Sonchez s'au dat lupte de granate de mână. În ținutul nordic dela Verdun, luptele s'au continuat cu aceeași vehemență și au ținut toată noaptea îndeosebi dela malul drept al râului Meuse până în ținutul sudic dela Ornes. Din cauza vehemenței bombardări a pozițiilor noastre dela Brabout sur Meuse, trupele noastre, scutite de întunecul nopții au evacuat satul ajutați fiind de focurile pozițiilor noastre dela malul stâng al râului. Un atac îndreptat împotriva pădurei Caures ne-a răpit o parte din această pădure, dar partea sudică o ținem încă. Atacurile întreprinse împotriva Beaumontului n'au reușit să ne scoată din această localitate, în fața căreia se găsesc pozițiile noastre. Spre ost de aici stăpânim ambele părți dela Ornes și tranșeele la sud dela Herbebois.

Retragerile orânduite, pentru evitarea pierderilor zădărnice, le-am săvârșit în deplină ordine, fără ca dușmanul, care înainteaș suferind mari pierderi, să fi reușit spargerea frontului nostru. Pe sectoarele dela Ornes-Fromezey canoadele continuă. În Lorena, dușmanul a intrat într-o poziție înaintată a noastră situată lângă pădurea Shenunot, l-am alungat însă imediat de aci.

Spre ost dela Reillon s'au dat lupte între patrulă. Noaptea trecută, o escadră din aeroplanelle noastre au aruncat 45 bombe între cari mai multe de mare calibru peste stabilimentele căii ferate dela Metz-Sablon, provocând mari incendii.

La orele 11 seara statul major francez a dat următorul comunicat: Am direcționat reușite canoade împotriva construcțiilor de fortificare la vest dela *Maison de Champagne* și spre sud dela *St. Marie a Py*. În Argone am dat groaznice focuri împotriva tranșeeilor germane dela *Fille Morte*.

Spre nord dela Verdun, dușmanul continuă cu aceeași vehemență bombardarea împotriva liniei noastre de foc dela Maas până la hotarul sudic, spre sud dela Fromezoy. Între malul drept al Meusei și Ornes, dușmanul luptă cu înverșunarea de ieri. A dat repetite furioase atacuri împotriva frontului nostru fără ca să reușească spargerea lui. Ne-am retras ambele aripi dincolo de Samogneux și spre sud dela Ornes.

Artileria noastră a răspuns cu vehemență tunurilor dușmane. În Lorena am isgonit un detașament de recunoaștere când încerca să se apropie de St. Martin.

PENTRU „CARTEA DE PAUR ROMÂNEASCĂ”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” orice act, dovadă de vitejie
-: :. săvârșită de eroii noștri. -: :.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 26 Februarie 1916.

Muntenegrul în Franța.

Regele Nicolae al Muntenegrului, însoțit de al săi — cu excepția prințului Mirco, fiul său cel mai mic, rămas ca să facă suprema rezistență și să reușiască retragerea micii armate — din calea invaziei furtunoase irezistibile a Austro-Germanilor, a venit să ceară adăpost Franței și să nădăjduiască sosirea ceasului de revanșă legitimă.

Familia regală în exil s'a învrednicit pe pământul nostru ospitalier de o primire călduroasă, de simpatie profundă la care avea tot dreptul. Regele Nicolae are 65 de ani, regina Milena 70. Inșă nici bătrânețea augură, nici împrejurarea că erau învinși n'au oprit pe învingătorii, totdeauna să-i urmărească pe drumul exilului, dela Podgorița la San-Giovani di Medua unde au imbarcat, să atace din aeroplane tristul cortegiu cu bombe, mitraliere, apoi, pe mare, cu submarinele căutând să facă obstacole vaporului lor.

Acum sunt oaspeții noștri. Regele, la Lyon de abia-și putu stăpâni emoțiunea când trupele noastre îl salutară cu sunet de fanfară, pe când cobora pe cheul gării. Să nu neglijăm nimic a face ca acești exilați să uite capitala lor și palatul familiar...

(Din *L'illustration*, No. 5, din 1916).

Regele României la Florești. Se anunță din București: M. Sa regele însoțit de A. S. R. principele Carol, mareșalul palatului d. Henry Cartargi, dnii Procopiu, Lahovary, Grecianu, Rosetti, Alexandrescu și Metianu, a plecat luni seara la Florești, domeniul dlui M. Cantacuzino, unde a participat Marți înainte de amiază la o vânătoare organizată în onoarea M. S. regelui și A. S. R. principelui Carol. După vânătoare a avut loc un dejun în palatul dlui Cantacuzino. M. S. regele împreună cu A. S. R. principele Carol și suita împreună cu A. S. R. orele 11 cu un tren special la București.

† **Căpitanul Alexandru Candrea.** În articolul despre regretatul căpitan Alex. Candrea, publicat în numărul 29 al acestui ziar s'a zis că numitul căpitan în timpul din urmă, înainte de războiu, s'ar fi retras în statul de penziune. Această aserțiune a fost urmarea unei informații greșite, căci căpitanul Candrea niciodată n'a fost pensionat, ci ca ofițer activ a luat parte în războiul mondial, în care a murit moarte de erou.

Concertul dnei Lucia Cosma pentru orfelinatul din Sibiu. Cetim în „L'Indépendance Roumaine”, 9 Februarie st. v.:

Valoroasa aristă doamna Lucia Cosma va da în seara de 11 Februarie în sala Ate-neului un mare concert în profitul orfelinatului din Sibiu. Bogatul program cuprinde un ciclu de 7 melodii compuse de artistul G. Enescu pe versurile lui Clément Marot cari au să fie interpretate de dna L. Cosma cu acompaniarea autorului. Iși vor mai da concursul la acest concert escelenta pianistă dsoara Aurelia Cionca, eminentul violoncelist Papazoglu, tenorul Livezianu și neintrecutul acompaniator Fuchs. Aceasta interesantă manifestație artistică de binefacere va da desigur rezultate escelente scopului nobil pentru care se face.

Istoria Românilor din Ungaria și Transilvania. Cetim în „Indépendance Roumaine”: A apărut al doilea și ultimul volum în traducere franțuzească — în românește în 1915 — al **Istoriei Românilor din Transilvania și Ungaria** de N. Iorga profesor la universitatea din București.

Cutremurele de pământ din România. Se anunță din București: Comisiunea de arheologi care a făcut cercetări la Căineni, a asigurat că e vorba numai de mici oscilări trecătoare, și că nici într'un caz nu poate fi teamă de o erupție vulcanică.

Impărțire de sămânțe de nutrețuri măestrite. Primim dela comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu următoarele:

Cu scop de a sări în ajutorul membrilor Reuniunii noastre la cultivarea nutrețurilor măestrite, subscrisul comitet va împărți în primăvara anului curent, în mod gratuit, câte o modică cantitate de sămânțe de trifoiu, de lufurnă și de napi de nutreț.

Cererile în acest scop să se înainteze comitetului cel mai târziu până la 7 Martie n. c.

Cei împărțajiți în trecut, sunt rugați a ne face raport amănunțit despre rezultatul recoltei cum și despre felul de urmat la cultura acestor plante, Sibiu, 22 Februarie 1916. *Pant. Lucașu*, președinte. *Victor Tordășianu*, secretar.

Cununie. D. *Andrei Blaga*, cand. de preot anunță căsătoria sa cu d-soara *Vetuța Vasca*, ce va avea loc Joi în 2 Martie n. în biserica gr-or. din Homorog.

Noile submarine germane. „Daily Telegraph” dă detalii asupra tipului cel mai recent de submarine germane. Ele au forma unei țigări și deschizătura este la mijlocul vasului. Năvile de comerț cu greu le vor putea vedea, și cu greu le vor lovi: noile submarine au desigur tunuri mai perfecționate.

† **Dr. Ion Erdélyi**, cand. de avocat în Arad, originar din Nădlac, a încetat din viață la 21 Februarie. A fost răpus de o apripire de plămâni.

Odihnească în pace!

O nouă expediție pacifistă americană. Se anunță din New-York: În urma propagandei pacifiste a lui Ford, s'a hotărât să se formeze o nouă expediție pacifistă, sub conducerea lui Bryan și Taft, cari vor veni în Europa. Noua expediție pacifistă își va începe activitatea în Anglia.

Baronul Hazai proprietarul unui regiment. Din Viena se anunță: Ministrului apărării țării baronului Samuil Hazai general de infanterie, regele i-a dăruit proprietatea regimentului 46 de infanterie care staționează acum în Brașov.

Cheltuielile războiului sunt 300 miliarde. Din Zürich se anunță: Ziarul „Pall Mall Gazette” socotește cheltuielile războiului cari până la sfârșitul anului 1916 au să fie pentru țările beligerante 300 miliarde. Din această sumă Anglia este părtașă cu 75 miliarde ceea ce este un mare dezastru deoarece datoria de stat în Anglia este o concepție necunoscută.

La Librăria „Concordia” din Arad se află de vânzare următoarele calendare:

Calendarul Săteanului. Cu ilustrațiuni și mape din războiu (Sibiu), 30 fil.

Calendarul dela Cluj 20 fil.

Calendarul diecezan (Arad) 50 fil.

Cucu. Calendar umoristic 30 fil.

Calendarul poporului (Sibiu) 40 fil.

Banii să se trimită înainte adăugând pentru porto de fiecare calendar 10 fil. Pentru cele trimise în chipul acesta Librăria nu ia asupra sa nici o răspundere. Pentru recomandare să se trimită separat 25 fil. până la greutatea de un chilogram.

☛ Orez (rizskása) și Cafea! ☛

Cu orezul o pățirăm, că nu se mai află, deci acum îi vine rindul la cafea, cu toate că am fost dat alarmă în această foaie. Anglia ne împiedecă importul de cafea și cu greu mai află, deci nu e mirare că în toată săptămâna se urcă prețul și că va trece de 10 Cor. la 1 kgr. devenind cafea o mâncare de lux.

Pe luna *Februarie* ofer cu prețul de zi:

No. 10	Cafea Cuba fină 1 kgr.	6 00 - 7 00 cor.
14	foarte fină 1 kgr.	6 60 - 7 50
15	mărgele 1 kgr.	6 60 - 7 50
16	specialitate 1 kgr.	7 00 - 8 00
21	Java aurie 1 kgr.	6 60 - 7 50
106	Mixtură „Victoria” 1 kgr.	7 00 - 8 00
	1 kgr. Tea „Mixtură rusească”	20 coroane.

5 kgr. se expediază francat și vănuut prin rambursă postală.

Aflând puțină cafea, neguțătorilor și în România nu pot trimite! — Grăbiți până se mai află afea a-i aviza și pe cunoscuți.

Cu toată stima se roagă de sprijin:

F. A. DEGAN, comerțiant în Fiume (Postafiók Nr. 163).

* Din No 10 și 15 se va afla puțină, deci cu care se pot înlocui ?

Cronica feminină.

Scrisoare de modă.

Deodată cu cea dintâi adiere de primăvară bănuimă mai mult decât simțită în aer, apar și variațiile și de multe ori prea puțin schimbatele siluetele din paginile jurnalelor de modă. Toată lumea e împodobită încă în blănării, catifea și moda iernii se menține încă — vrând nevrând — din cauza frigului, jurnalele de modă însă, ne aduc vremelnicele prevestiri ale toaletelor de primăvară.

Nu de mult, întâmplarea mi-a dat în mână un jurnal de modă francez, sosit din Paris. Îl iau în mână și-i văd coperta pe care era imprimat datul „L'hiver 1916”. Răsfoiesc jurnalul, trec peste două, trei pagini, iar mă întorc pentru ca să mă conving dacă am văzut bine. Și iarăș cetesc *L'hiver 1916* și răsfoiesc din nou jurnalul. Și iată mi se înfățișează cea mai frumoasă modă, în senzul cel mai larg al cuvântului.

Costume tailleur cu jachetele mai lungi decât mai scurte, largite în măsură deplin armonică, fustele de troteur-ul purtat de ani de-arând, și de o largime contra căreia n'ar avea de obiecționat nici cea mai încăpăținată aderentă a jurnalului de modă pe care am imprimat datul din 1916, vrând cu orice preț să găsec originalul al cărui imitație a prins rădăcini cu atâta lipsă de rezon în moda de toate zilele dela noi.

N'am găsit nici urmă de rochii până la genunchi, cu rostul de a întrebuița abundența de stofă în largime, dacă nu-i dăm lungimea convenită, nici crinolina, nici cămăși, nici luxul ghetelor și a ciorapilor de mătase cari acoper pulpă descoperite până aproape de genunchi, nici pălăriile fantesiste în cari lipsa de gust să fie datătoare de ton, și în sfârșit nimic, nimic din exagerațiile ridicole din moda adaptată la noi.

Mi s'a dat logica explicație. Moda pornește din Paris, o știm doar cu toții. Chiar și în timpuri normale, abea după un an și mai bine stabilirea creațiilor acolo, au să ajungă la noi. De sigur mult mai mari dificultăți întâmpină acest transport în zilele de azi. Astfel jurnalul de modă care ne indică și redă Parisul cu moda iernii anului 1916, la noi are să răsară și să fie adaptată cu încetul abea la anul viitor. Iarna trecută d. e. în Budapesta cele dintâi magazine confecționau costume cu fustele strâmte, atunci când la Viena toate erau deja în ciopot.

Ori cum ar fi, pe lângă surpriza ce mi-a dat moda franceză, am simțit o sinceră mulțumire pentru prea slabă trănicie a modei impusă prin variația bruscă ce ni s'a oferit. O revistă din Berlin, sosită zilele trecute, ne prezintă și ea câteva creații foarte armonioase și pare a se fi abandonat cu desăvârșire în deosebi caracteristica și foarte nesimpatice modă actuală, redată în fustele scurte și largi atât de neestetice.

Negreșit, orice modă își are cărarea ei mijlocie și în fiecare, ori cât de exagerată și ridicolă ni s'ar prezintă pentru primul moment, fi putem găsi notele armonioase și frumusețile. Tot așa și în inovațiile de astăzi cari nu sunt decât imitații și copieri. Crinolina cu care s'a încercat și înainte cu 5-6 ani, și pe care o vedem deja reprezentată pe scenă, va rămânea de sigur numai moda teatrelor și scenelor moderne. Nu va ocupa însă teren general și va rămâne și mai departe o simpatice reminiscență a modei buicelor noastre, fără ea noi s'o adaptăm.

Mătasa, și în deosebi mătasa tafta este la modă astăzi mai mult decât ori când. În primăvară, la cea

de zi:
00-7:00 cor.
60-7:50
60-7:50
00-8:00
60-7:50
00-8:00
roane.

muit prin

or și în Ro-
ai află alea

: fiók Nr. 163).

se pot înlocui ?

mă.

măvară bă-
și variațiile
siluete din
impodobită
menține încă
jurnalele de
tiri ale toi-

mână un jur-
au în mână
tul „L'hiver
trei pagini,
ă am văzut
ese din nou
ai frumoasă

i decât mai
fustele de
l, și de
de obicei-
tă a fuste-
inut al jur-
ul din 1916,
cărui imi-
on în moda

a genunchi,
tofă în lăr-
ei crinolină,
lor de mă-
aproape de
osa de gust
mic, nimic
i la noi.

ște din Pa-
ri normale,
șilor acolo,
ari dificul-
azi. Astfel
ul cu moda
ie adaptată
ă d. e. în
au costume
toate erau

dat moda
entru prea
ta bruscă
zilele tre-
armonioase
îndeosebi
ctuală, res-
tetică.

ei mijlocie
ni s'ar pre-
notele ar-
ovațiile de
Crinolina
pe care o
mea de si-
rne. Nu va
ai departe
or noastre,

la modă
ră, la cea

dintâi rază domoală a soarelui, rochiile de mătășă — de stradă chiar — își vor face apariția bogată. Putem ușor să ne imaginăm costul unei rochii de tafta astăzi în prețurile atât de ridicate și bogăția încrețiturilor cerute de modă! Ce are a face. Este moda, deci se va și purta, fără considerația prețurilor enorme.

Intotdeauna, schimbul bruse al modei aduce contrarul celei ce a fost. Astfel și cu jachetele strânse pe talie până la brâu, cari încep să dispară cu încetul, pentru ea să fie înlocuite de cele largi, foarte frumoase și practice, cari ne amintesc jachetele englezești întotdeauna elegante. Fără cordonul care marchează talia, fără cusătura în spate, aceste jachete lungi sau mai scurte chiar se lărgesc deja din sus de brâu prin croiala care precum se lungeste, să și lărgeste fără ca întregul de jos însă să dea o lărgime exagerată. Am văzut câteva din aceste modele de o eleganță și finețe extraordinară. Gulerul montant și mânecile de o lărgime foarte moderată completează aceste frumoase și elegante creații.

Pălăriile de tranziție sunt de cea mai variată formă. Mari și mici, se va susține încă — cu prea puțină variație — moda din iarnă. Nici prea mari nici prea mici și de multe ori foarte simpatice îndeosebi cele cu imitația pălăriilor bărbătești, cu bordul drept de mărime mijlocie și capul înalt.

Să sperăm că moda de vară are să ne aducă siluete mai distinse și elegante decât sezonul trecut de iarnă. O schimbare putem regreta însă: se abandonează aproape cu desăvârșire mânecile scurte și decolteul de până acum al bluzelor, ceea ce ne-a fost atât de simpatice tuturor.

T. B.

Ultima oră.

MARI LUPTE PENTRU FORTĂREATA VERDUN.

Berlin. — Ieri după amiază, regimentul de infanterie din Brandenburg a luat cu asalt fortul panterat Douamont, punctul extrem dela nordost al liniei de fortificații permanente ale Verdunului. Germanii mențin puternic acest port.

Lugano. — „Corriere della Sera” anunță din Paris: Atacul german contra Verdunului a început cu o grabă și violență ce a întrecut orice așteptare. Germanii au făcut pregătiri colosale, și au îngrămădit enorme cantități de munițiuni. Focul artileriei a întrecut memorabilul atac de artilerie dela Dunajetz. Criticii militari francezi spun, că eventuala cădere a Verdunului nu ar influența în mod decisiv sfârșitul războiului; în consecință Germanii nu vor putea impune pacea.

Rotterdam. — Se anunță din Londra: „Times” spune că atacul contra fortăreței Verdun este a se aduce în legătură cu prezența kaiserului pe frontul acesta.

Geneva. — Se anunță din Paris: „Le Temps” spune, că atacul german nu înseamnă începutul asedului contra Verdunului, ci începutul luptelor deschise cu Francezii. Această luptă e încă în curs. Fortăreața Verdun e cel mai puternic punct al frontului francez, dar nici chiar străpungerea acestui punct nu va nimici rezistența armatei franceze și nici Parisul nu va cădea.

ESUAREA TRATATIVELOR RUSO-ROMÂNE?

Budapăsta. — Ziarele de aici află din București: Ziarului „Unirea” i se anunță din Petrograd:

— Tratatul ruso-român în chestia Basarabiei au eșuat complet.

Bibliografie.

Recomandăm următoarele publicații ce le primim la redacție:

Axente Banclu: Dr. Alexandru Bogdan, o broșură despre viața și activitatea distinsului profesor al liceului din Brașov, căzut în luptele dela Zuzina. Costă 1 cor., plus porto postal și se vinde în folosul bibliotecii publice „Dr. Alexandru Bogdan” din Brașov. Se poate cumpăra dela librăriile românești.

A. Cotruș: Sărbătoarea Morții, un volum de poezii dintre cele mai energice și valoroase ce s'au scris în românește, cu motive din războiul actual. Costă 1.50 cor. plus porto și se poate comanda dela librăriile românești.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

În atențiunea celor ce ne trimit bani.

Persoanele, cari trimit sume de bani prin mandat postal, sunt cu insistență rugate a scrie pe dosul mandatului (partea liberă a cuponului) în ce scop anume se trimite suma. Când aceasta nu este posibil — fie din orice motiv — să ni se arate prin o scrisoare (recomandată) destinația banilor. — Scrisoarea e bine să se trimită înainte de expediarea banilor, așa ca pe când ne sosește suma, să avem deja avizul în chestie.

Adeseori ni se trimit bani fără nici o lămurire, chiar și din ținuturi unde este permis a uza de cuponul mandatului postal. În astfel de cazuri, prin cereri de lămuriri, depozitari și contări ni se face lucru degeaba.

Pentru evitarea astorfel de cazuri, cel puțin pentru viitor, ne adresăm cu această ocaziune mai vărtos către abonații noștri de pe câmpul de luptă (Feldpost), dar în același timp și celor de acasă, cari ne trimit bani colectați pentru anumite scopuri de binefacere. Colectele trebuiesc trimise, totdeauna înainte de expediarea banilor, cu câteva zile.

Ținându-se seamă de rugămințile noastre, pe lângă că se vor putea evita multiplu neînțelegeri, cari obvin în atari cazuri — ni se va ușura și munca noastră, fiindcă nu va trebui să cerem lămuriri și să ținem mereu lucrurile în evidență.

Atât colectele, cât și sumele de bani se vor adresa Adm. ziarului „Românul” și nu la adresa persoanelor private. Librăriile ne socot anumite taxe pentru astfel de servicii.

Administrația ziarului.

ÎN ATENȚIUNEA INSTITUTELOR DE CREDIT ȘI ECONOMII. Din cauză că numărul personalului nostru tehnic — în urma înrolării la armată — s'a redus în mod foarte simțitor, rugăm institutele de credit și economii să binevoiască a trimite bilanțurile lor spre publicare în ziar cu cel puțin 4—5 zile înainte de termen, deoarece îndată după primirea lor nu le vom putea publica.

Pentru tipărirea rapoartelor anuale asemenea se cere un timp de cel puțin 16 zile.

— Tipografia „Concordia” societate pe acții.

CERCETAȚI COFETĂRIA

MATZKY

Prăjituri excelente. Local de primul rang.

Rugăm stim. noștri abonați cari își schimbă domiciliul să binevoiască pe lângă noua adresă a ne comunica și pe cea veche. Ținând seama de această mică rugare a noastră le vom putea trimite ziarul fără întrerupere și fără întârziere.

E consult, ca nu numai la schimbări de adrese, dar și la reclamări de orice natură, precum și la trimiterea banilor să se alăture banda (fașia) sub care s'a expedit ziarul. Se poate atașa și pe dosul cuponului dela mandatul postal.

AVIZ.

Rugăm onorații noștri musteril, că în cazuri de comenzi să se adreseze direct nouă, trimițând tot la adresa noastră și banii, iar nicicum la administrația foii. Astfel, ni se va da posibilitatea de a rezolva toate comenzile urgente și punctual.

Cu stimă:

Librăria „Concordia”,
strada Deák Ferencz Nr. 20.

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresativă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) Petru Benea, săci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anul 1913 — 1914

Vin alb	—	—	1'60	1'35
Rizling	—	—	1'65	1'40
Roșu de Miniș	—	—	1'80	1'50
Carbonet	—	—	1'70	—

Vinuri noi din anul 1915.

Vin alb	—	—	—	1.15
Rizling	—	—	—	1'20
Șiller	—	—	—	1'30

Vinul se expediază cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pentru calitatea vinului garantez.

No. 2512

Petru Benea

prop. și neg. de vinuri
Világos (Arad co)

PENTRU „ALBUMUL DECO- RAȚILOR ROMÂNI”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” grabnic fotografiile vitezilor noștri și informații de necesare (locul nașterii, regimentul și faptele răsplătite cu medalia respo-

De vânzare.

Moară cu vapori, locomobil 8¹/₂, aranjată complet și olier în stare bună, din cauză familiară se vinde ieftin cu (8000 Cor.) opt mii coroane. Adresa la administrație. (Ca 2603-1)

Pește sărat

calitate superioară, crap, se vinde en gros și detail **Ko. Cor. 3.**

Doritorii a se adresa la Dl

OPREA CIACONEA

Nagyszeben,

(Si 2613-3)

Str. Rosenanger Nr. 7.

O lucrare de mare actualitate:

CARTEA DURERII

de episcopul Bongaud, traducere de Iacob Nicolescu. — Cel mai potrivit cadou! — Prețul Cor. 1-50, legată de lux Cor. 3-50.

A se procura dela

ADMINISTRAȚIA „CALEA VIETII”
Vulkán, Hunyad megye (Ungaria)

Ultoi de viie

soiu american neted și cu rădăcini, diferite soiuri, garantând pentru veritabilitatea lor, furnizează în asortimentul cel mai bogat cunoscuta și înerezuta firmă.

„Kisküküllömenti első szőlőolívány telep”

Proprietar:

Frideric Caspari

Mediaș, (Medgyes)

comit. Târnava-mare (Nagy Küküllő m.)

Cereți preț curent ilustrat!

Acest preț curent cuprinde toate scrisorile de recunoștință sosite din diferite regiuni ale țării, în consecință înainte de a face comanda ori care proprietar de vie poate cere informații verbale sau la scris dela persoane cunoscute relativ la încrederea de care se bucură numita pepinieră.

**CROITORIE
DOMNEASCĂ ÎN
DEVA. : ::**

Cu onoare aduc la cunoștința on. public, că am deschis croitorie domnească în clădirea „ORIENT” vis-à-vis de otelul „Crucea albă” în Deva. — În urma excelentelor mele legături sunt în situația de a mulțumi și cele mai delicate pretențiuni. — Pentru 3-4 comenzi în provincie merg personal la fața locului. — Rugând binevoitorul sprijin al on. public,

sunt cu stimă

KINDA S. croitor pentru domni.

ANUNȚ.

Un comis tânăr, posedă limba română și maghiară

caută loc

la o prăvălie de manufactură sau șpețerie. Adresa la administrația ziarului. (Mo 2616-3)

PETRINJENAR IOAN

EXPORT IMPORT DE GHETE.

Opinci, la revanzatori li se acordă cu prețuri permanente de fabrică. — De părechi cu ramburs, gata tăiați p. copii dela 9 cor. în sus, p. adulți dela 12 cor. în sus.

BUDAPEST, VI., Király-u. 10. II. udvar.

Haine de vară,

pardesiuri, haine pentru bărbați, haine pentru baluri, articli de toaletă, umbrele, perdele de dantele și de pănură se curățesc și vopsesc cu multă grijă și specialitate în

**stabilimentul meu industrial de vopsitorie
de pănuri și de curățitorie chimică,**

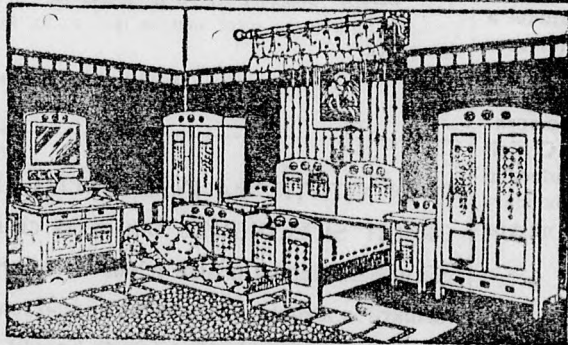
aranjate cu cele mai noi mașini din străinătate. — Despărțământ special pentru curățitul, vopsitul pălăriilor pentru bărbați și femei. — În cazuri de moarte hainele de pănură și de mătăsă, hainele pentru bărbați etc. se vopsesc grabnic în negru. — Hainele de bărbați date spre curățire se și reparaază cu specialitate în croitoria mea specială. — Scrisori de recunoștință din toate părțile țării.

Lucza József, vopsitor de pănuri și curățitor chimic Szeged.

TELEFON:
994.

Prăvălie și stabiliment principal:
str. Laudon, nrul 9., colțul
pieței Valeria. (Lu 2106)

TELEFON:
994.

**STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile
VARȘET. strada Kudritzner numărul 44-46.**

Cea mai renumită

**mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (Versecz).**

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de pianе excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut. — (Sa 113)

Premiat cu medalia cea mare la expoziția sârbă din Budapesta în 1890.

Turnătorie de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

Fiul lui Antoniu Novotny, Timișoara-Fabric.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire CLOPOTELE GĂURITE, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri cu figura S și au un ton mai intens și mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrația mai voluminoasă decât cel de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kgr. este egal în ton cu un clopot de 481 kgr. patentat după sistemul vechi. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toate de metal. —

Prețuri-curente ilustrate trimis gratuit.

AVIZ!

Aduc la cunoștința onoratului public, că marele
depozit de scânduri,

— lemn cioplit și tăiat în firez pentru edificat, țiglă, Eternit, țement, Kollarit, petri de moară de Königsberg și altele a socrului meu dl Constantin Baicu director școlar în Orăștie — a cărui conducător am fost, cu datul de 15 Decembrie 1915 st. n. cu toate pretenziunile (datorișii) firmei a trecut în proprietatea mea, și de atunci începând îl conduc sub propria mea firmă.

Deci și pe aceasta cale avizez onor. cumpărători ai acestui depozit și îndeosebi pe cei din Orăștie și jur, cercul Geoagiului, Pski, Devei, Zlatna, Vinț și Szászsebes cari nu și-au achitat încă pe deplin datoriile ce le au la acest magazin pentru materialul cumpărat, ca dela datul de mai sus începând să le plătească la firma subsemnată.

Rugând și pe mai departe prețiosul și binevoitorul sprijin al acestui mare public cumpărător, care și până acum cu atâta căldură și conștiințiozitate a sprijinit această prima întreprindere românească de aceasta branșă de comerț, semnez

cu toată stima

TEODOR VULPE

proprietarul depozitului.

ORĂȘTIE—SZÁSZVÁROS.

(Vu 2593—3)

AU SOSIT DEJA
NOUTĂȚILE DE GHETE DE

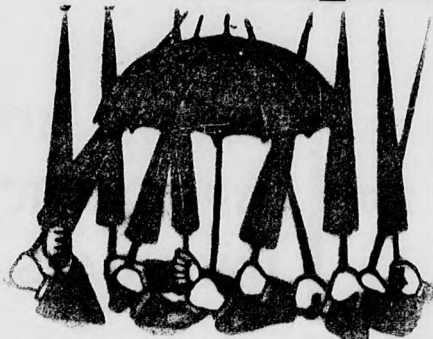
PRIMĂVARĂ,

PRECUM ȘI SANDALELE
„UZSOK“ DE RĂȘBOIU,
CU TALPĂ MOALE DE
LEMN. Ci 2606—80

**BURSĂ DE GHETE
(CIPÓTÖZSDE)**

ARAD, BULEVARDUL ANDRÁSSY NR. 22.

TELEFON NRUL 10—44

Unde

se pot cumpăra
cele mai bune și
mai elegante

PLOIERE?

Unde se pot afla noutățile
cele mai moderne — **Eu-tout-cas**
și ploiere pentru dame și bărbați în executare perfectă și
estetică, de calitate cea mai bună și cele mai moderne

albituri pentru bărbați

în executare recunoscută de cea mai bună,

Cămeși de modă albe și colorate
GULERE și **MANGETE**
albe și colorate; **BATISTE** de buzunar;
BRATELE; **CRAVATE** pentru gulere
simple și duble; **CĂMEȘI** din păr de
camilă; **CIORAPI** și alți articlii de modă
p. bărbați în sortiment bogat și cu pre-
țurile cele mai ieftine se pot cumpăra dela

GUSTAV SCHMIDT

fabrică de paraplec și prăvălie de articlii de modă pentru bărbați

SIBIU (Nagyszében), Piața mare, palatul „Bodenkredit“.

ATELIER DE CURELĂRIE, ȘELĂRIE ȘI COFERĂRIE

O. RENDT G. & FEIRI W.

ODINIOARA SOCIETATEA CURELARILOR
Strada Cisnădiei 45. **SIBIU**, Heltauer-gasse 45.

Magazin bogat în articole pentru curățat, călărit
vânat, sport și volaj, poclăzit și procvăjuri, port-
monnee și bretele solide și alte articole de ga-
lanterie pe lângă prețurile cele mai moderate.
CURELE DE MAȘINI, **CURELE DE CU-
SUT** și **LEGAT SKY** (vârzoși), permanent în
depozit. Toate articolele din branșele numite și
reparatura lor se execută prompt și ieftin. Liste
de prețuri la cerere se trimite franco. (O-9
Comandele prin poștă se efep-
tuesc prompt și conștiințios.

SZLANNÁR ÉS RÓTH

întreprindere de pictură de sticlă,
altare, biserici și sticlărie decorativă

Oradea-mare (Nagyvárad), Arany-János-u. 14.

(Sa 2166)

Execută foarte frumos pictarea de sticlă,
biserici, altare, icoane și fresco, totfelul de
lucrări de marmoră. Execută decorațiuni de
sticlă, lucrări de mozaic italiene și americane.
Aurături și pictarea tablourilor staționare.

TELEFON
NRUL. 750.

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

TELEFON
NRUL. 750.

„CONCORDIA”

SOCIETATE PE ACȚII. :

ARAD

STRADA ZRINYI. NRUL. 1/a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tălat și mașini de vărsat clișee, precum și cu cele mai moderne litere primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipăriți pentru bănci și societăți, precum și tipăriți advocațiale, invitări de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări în această branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

**Executare
promptă. :**

**Prețuri :
moderate :**